

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 30 ביוני, 2008

בלתי מבוקרים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 30 ביוני, 2008

בלתי מבוקרים

תוכן העניינים

<u>דף</u>	
2	סקירת דוחות כספיים ביניים מאוחדים
3-4	מאזנים מאוחדים
5	דוחות רווח והפסד מאוחדים
6-8	דוחות מאוחדים על השינויים בהון העצמי
9-11	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
12-62	באורים לדוחות הכספיים המאוחדים
63-64	נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות המאוחדים של חברת ביטוח מאוחדת

לכבוד
הדירקטוריון של
מנורה מבטחים החזקות בע"מ

א.ג.,

הנדון: סקירת דוחות כספיים ביניים מאוחדים בלתי מבוקרים לתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2008

לבקשתכם סקרנו את מאזן הביניים המאוחד של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן – החברה) ליום 30 ביוני, 2008 ואת דוחות הרווח וההפסד המאוחדים, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. סקירתנו נערכה בהתאם לנהלים, שנקבעו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. הנהלים כללו בין השאר: קריאת הדוחות הכספיים הנ"ל, קריאת פרוטוקולים של אסיפות בעלי המניות ושל ישיבות הדירקטוריון וועדותיו ועריכת בירורים עם האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים.

הומצאו לנו דוחות של רואי חשבון אחרים בדבר סקירת דוחות כספיים ביניים של חברה שאוחדה אשר נכסיה הכלולים באיחוד ליום 30 ביוני, 2008 והכנסותיה הכלולות באיחוד לתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך, אינם מהותיים. כמו כן הומצאו לנו דוחות של רואי חשבון אחרים בדבר סקירת דוחות כספיים ביניים של חברות שנכללו על בסיס השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן הסתכמה לסך של 10,087 אלפי ש"ח ליום 30 ביוני, 2008 ואשר חלקה של החברה ברווחי החברות הנ"ל הסתכם לסך של 19,520 אלפי ש"ח וסך של 14,124 אלפי ש"ח לתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך בהתאמה.

מאחר שהסקירה שנערכה היא מצומצמת בהיקפה ואינה מהווה בדיקה בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, אין אנו מחווים דיעה על דוחות הכספיים הביניים המאוחדים.

בביצוע סקירתנו, לרבות עיון בדוחות רואי חשבון אחרים, כאמור לעיל, לא בא לידיעתנו דבר המצביע על כך, שיש צורך בשינויים מהותיים בדוחות הכספיים האמורים, כדי שיוכלו להיחשב כדוחות כספיים ביניים מאוחדים הערוכים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 ודרישות הגילוי בהתאם לתקנות נירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברות ביטוח.

הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7(א) לדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בדבר חשיפה לאישור תובענות כייצוגיות.

ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 30 ביוני		
	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
1,014,185	946,535	1,042,719	נכסים בלתי מוחשיים
56,275	34,669	71,004	נכסי מסים נדחים
774,591	784,390	761,643	הוצאות רכישה נדחות
177,392	155,479	179,579	רכוש קבוע, נטו
65,882	44,342	126,541	השקעות בחברות כלולות
104,863	68,433	105,383	נדל"ן להשקעה
769,655	741,738	851,811	נכסי ביטוח משנה
56,658	4,631	140,120	נכסי מסים שוטפים
641,632	629,840	723,353	חייבים ויתרות חובה
8,951,981	8,911,887	8,738,344	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
2,111,032	1,501,216	2,208,417	נכסי חוב סחירים
4,597,801	4,198,990	4,713,277	נכסי חוב שאינם סחירים
260,755	274,935	244,922	מניות
122,049	53,508	166,251	אחרות
5,139	-	4,843	נכסים מיועדים למימוש
321,259	48,116	380,614	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
324,334	464,119	488,757	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>20,355,483</u>	<u>18,862,828</u>	<u>20,947,578</u>	סך הכל הנכסים
<u>9,557,471</u>	<u>9,233,726</u>	<u>9,412,587</u>	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 30 ביוני		
	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר		
	אלפי ש"ח		
97,732	97,732	97,732	הון מניות
292,474	292,474	292,474	פרמיה על מניות
63,991	98,914	52,649	קרנות הון
1,189,554	1,269,180	1,217,099	יתרת רווח
1,643,751	1,758,300	1,659,954	סך הכל הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
42,659	46,665	43,039	זכויות המיעוט
1,686,410	1,804,965	1,702,993	סך הכל הון
התחייבויות			
6,933,514	6,344,069	7,316,560	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
9,257,304	8,978,301	9,207,357	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
221,903	196,631	216,687	התחייבויות בגין מיסים נדחים
73,677	69,587	70,264	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
10,539	32,479	14,722	התחייבויות מיסים שוטפים
813,037	727,628	808,197	זכאים ויתרות זכות
1,359,099	709,168	1,610,798	התחייבויות פיננסיות
18,669,073	17,057,863	19,244,585	סך הכל ההתחייבויות
20,355,483	18,862,828	20,947,578	סך הכל ההון וההתחייבויות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

27 באוגוסט, 2008			
שי קומפל מנהל כספים	גדליה דורון חבר דירקטוריון	מנחם גורביץ יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	תאריך אישור הדוחות הכספיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		ל-6 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2007	(* 2008)	2007	(* 2008)	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי למניה]				
3,450,446	850,105	988,673	1,696,575	1,973,741	פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	124,605	140,978	239,685	288,388	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,168	725,500	847,695	1,456,890	1,685,353	פרמיות שהורווחו בשייר
944,682	572,116	391,378	863,249	(12,526)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
387,366	145,932	102,984	266,874	198,792	אחרות
99,312	26,195	36,872	57,451	75,029	הכנסות מדמי ניהול
					הכנסות מעמלות
4,373,528	1,469,743	1,378,929	2,644,464	1,946,648	סך הכל הכנסות
3,174,140	1,096,933	945,438	1,928,593	1,368,923	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(352,835)	(105,872)	(44,556)	(194,538)	(206,937)	ברוטו
					חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי
					בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,821,305	991,061	900,882	1,734,055	1,161,986	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
					בשייר
584,583	123,226	190,904	270,822	359,055	עמלות והוצאות רכישה אחרות
475,203	124,174	148,376	241,125	288,661	הוצאות הנהלה וכלליות
22,024	5,566	7,786	11,134	15,242	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
85,973	12,236	62,196	20,170	94,498	הוצאות מימון
3,989,088	1,256,263	1,310,144	2,277,306	1,919,442	סך הכל הוצאות
1,801	3,764	14,124	3,682	19,520	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות, נטו
386,241	217,244	82,909	370,840	46,726	רווח לפני מסים על ההכנסה
138,641	81,452	29,319	140,710	18,443	מסים על ההכנסה
247,600	135,792	53,590	230,130	28,283	רווח נקי
					מיוחס ל:
240,868	131,874	52,169	223,549	27,545	בעלי המניות של החברה
6,732	3,918	1,421	6,581	738	זכויות מיעוט
247,600	135,792	53,590	230,130	28,283	רווח נקי
					רווח נקי למניה לבעלי המניות של החברה:
3.91	2.14	0.85	3.63	0.45	רווח נקי למניה (בש"ח)
61,575	61,575	61,575	61,575	61,575	מספר המניות ששימשו לחישוב הרווח למניה (באלפים)

(* כולל את תוצאות הפעולות של שומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 1(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה							
סה"כ הון עצמי	זכויות המיעוט	סה"כ	קרן הון בגין נכסים			פרמיה על מניות	הון מניות
			יתרת רווח	קרנות הון אחרות	זמינים למכירה		
בלתי מבוקר אלפי ש"ח							
1,686,410	42,659	1,643,751	1,189,554	43,008	20,983	292,474	97,732
יתרה ליום 1 בינואר, 2008 (מבוקר)							
(21,232)	(649)	(20,583)	-	-	(20,583)	-	-
הפסד בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)							
6,768	207	6,561	-	-	6,561	-	-
העברה לדוח רווח והפסד מאוחד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)							
28	-	28	-	28	-	-	-
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ							
2,736	84	2,652	-	2,652	-	-	-
עלות תשלום מבוסס מניות							
28,283	738	27,545	27,545	-	-	-	-
רווח נקי							
<u>1,702,993</u>	<u>43,039</u>	<u>1,659,954</u>	<u>1,217,099</u>	<u>45,688</u>	<u>6,961</u>	<u>292,474</u>	<u>97,732</u>
יתרה ליום 30 ביוני, 2008							
1,642,226	41,391	1,600,835	1,164,930	41,606	4,093	292,474	97,732
יתרה ליום 1 באפריל, 2008							
(972)	(30)	(942)	-	-	(942)	-	-
הפסד בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)							
3,931	121	3,810	-	-	3,810	-	-
העברה לדוח רווח והפסד מאוחד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)							
(212)	-	(212)	-	(212)	-	-	-
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ							
4,430	136	4,294	-	4,294	-	-	-
עלות תשלום מבוסס מניות							
53,590	1,421	52,169	52,169	-	-	-	-
רווח נקי							
<u>1,702,993</u>	<u>43,039</u>	<u>1,659,954</u>	<u>1,217,099</u>	<u>45,688</u>	<u>6,961</u>	<u>292,474</u>	<u>97,732</u>
יתרה ליום 30 ביוני, 2008							

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה								
הון מניות	פרמיה על מניות	זמינים למכירה	קרן הון בגין נכסים		סה"כ	זכויות המיעוט	סה"כ הון עצמי	
			קרנות הון אחרות	יתרת רווח בלתי מבוקר אלפי ש"ח				
97,732	292,474	31,824	41,279	1,142,575	1,605,884	40,806	1,646,690	יתרה ליום 1 בינואר, 2007 (מבוקר)
-	-	36,385	-	-	36,385	1,147	37,532	רווח בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)
-	-	(12,468)	-	-	(12,468)	(393)	(12,861)	העברה לדוח רווח והפסד מאוחד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)
-	-	-	207	-	207	-	207	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ עלות תשלום מבוסס מניות
-	-	-	1,687	-	1,687	53	1,740	דיבידנד ששולם
-	-	-	-	(96,944)	(96,944)	(1,529)	(98,473)	רווח נקי
-	-	-	-	223,549	223,549	6,581	230,130	
97,732	292,474	55,741	43,173	1,269,180	1,758,300	46,665	1,804,965	יתרה ליום 30 ביוני, 2007
97,732	292,474	36,832	42,467	1,234,250	1,703,755	43,664	1,747,419	יתרה ליום 1 באפריל, 2007
-	-	23,133	-	-	23,133	729	23,862	רווח בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)
-	-	(4,224)	-	-	(4,224)	(132)	(4,356)	העברה לדוח רווח והפסד מאוחד בגין מימוש נכסים פיננסיים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)
-	-	-	227	-	227	-	227	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ עלות תשלום מבוסס מניות
-	-	-	479	-	479	15	494	דיבידנד ששולם
-	-	-	-	(96,944)	(96,944)	(1,529)	(98,473)	רווח נקי
-	-	-	-	131,874	131,874	3,918	135,792	
97,732	292,474	55,741	43,173	1,269,180	1,758,300	46,665	1,804,965	יתרה ליום 30 ביוני, 2007

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה								
סה"כ הון עצמי	זכויות המיעוט	סה"כ	קרנות הון		קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	פרמיה על מניות	הון מניות	
			יתרת רווח מבוקר	אחרות				
אלפי ש"ח								
1,646,690	40,806	1,605,884	1,142,575	41,279	31,824	292,474	97,732	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2007</u>
(605)	(18)	(587)	-	-	(587)	-	-	הפסד בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו (בניכוי השפעת המס)
(10,578)	(324)	(10,254)	-	-	(10,254)	-	-	העברה לדוח רווח והפסד מאוחד בגין מימוש נכסים זמינים למכירה (בניכוי השפעת המס)
148	-	148	-	148	-	-	-	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
1,631	50	1,581	-	1,581	-	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
(198,476)	(4,587)	(193,889)	(193,889)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
247,600	6,732	240,868	240,868	-	-	-	-	רווח נקי
<u>1,686,410</u>	<u>42,659</u>	<u>1,643,751</u>	<u>1,189,554</u>	<u>43,008</u>	<u>20,983</u>	<u>292,474</u>	<u>97,732</u>	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		ל-6 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		מבוקר בלתי מבוקר אלפי ש"ח
	2007	2008	2007	2008	
247,600	135,792	53,590	230,130	28,283	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
(360,172)	(91,032)	87,230	(131,280)	101,729	רווח נקי התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (א)
(112,572)	44,760	140,820	98,850	130,012	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת
(97,087)	-	-	-	-	<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(34,277)	(5,364)	(6,942)	(19,373)	(16,066)	רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה (ב)
2,279	373	548	616	1,049	רכישת רכוש קבוע
(9,456)	(118)	(76)	(123)	(520)	תמורה ממימוש רכוש קבוע
(25,786)	(9,928)	(55,743)	1,203	(60,374)	רכישת נדל"ן להשקעה
-	-	14,824	-	14,824	מימוש השקעות (השקעות) במניות ובהלוואות של חברות כלולות
(46,931)	(13,131)	(9,497)	(22,449)	(61,437)	דיבידנד שנתקבל מחברה כלולה
(211,258)	(28,168)	(56,886)	(40,126)	(122,524)	רכישה והיוון עלויות נכסים בלתי מוחשיים
					מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
					<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
813,049	198,571	202,795	198,571	228,204	קבלת התחייבויות פיננסיות (בניכוי הוצאות הנפקה)
(14,224)	(4,662)	(14,631)	(15,678)	(11,910)	פרעון התחייבויות פיננסיות
(193,889)	(96,944)	-	(96,944)	-	דיבידנד ששולם לבעלי המניות של החברה
(4,587)	(1,529)	-	(1,529)	-	דיבידנד ששולם למיעוט
600,349	95,436	188,164	84,420	216,294	מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון
(17)	-	(1)	-	(4)	<u>הפרשי תרגום בגין יתרות מזומנים של פעילויות חוץ</u>
276,502	112,028	272,097	143,144	223,778	<u>עלייה במזומנים ושווי מזומנים</u>
369,091	400,207	597,274	369,091	645,593	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה (ג)
645,593	512,235	869,371	512,235	869,371	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה (ג)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		ל-6 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	2007	2008	2007	2008
מבוקר	בלתי מבוקר			
	אלפי ש"ח			

(א) התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים
מפעילות שוטפת:

(1,261,629)	(697,246)	(72,782)	(1,221,535)	213,637	מימוש השקעות (השקעות), נטו: שינוי בהשקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
(479,069)	(263,424)	(79,144)	(146,929)	139,373	השקעות בניכוי תקבולים ממכירת נכסים פיננסים זמינים למכירה:
7,703	(13,271)	(73,173)	(19,616)	(64,047)	נכסי חוב סחירים
(46,714)	(3,761)	50,410	(3,325)	7,403	מניות אחרות
(54,719)	129,978	(156,840)	(2,468)	(224,274)	שינוי בהשקעות פיננסיות אחרות:
(316,576)	(46,102)	(133,209)	(94,128)	(115,476)	נכסי חוב סחירים
(6,820)	6,631	80,294	2,693	56,270	נכסי חוב שאינם סחירים
(31,876)	(7,055)	(59,901)	(13,920)	(54,943)	מניות אחרות
63,298	16,659	22,614	33,861	44,525	הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:
(226)	(7)	(53)	(12)	(107)	פחת והפחתות
(10,950)	-	-	-	-	רווח ממימוש רכוש קבוע
30,237	3,659	40,353	1,126	35,405	רווח מעליית ערך נדל"ן להשקעה
(14,402)	8,829	15,797	19,630	(18,318)	עליית ערך התחייבויות פיננסיות
(1,801)	(3,764)	(14,124)	(3,682)	(19,520)	מסים נדחים, נטו
1,720	(1,310)	2,803	(1,174)	5,113	חלק החברה ברווחי חברות כלולות, נטו
(25)	-	-	-	-	ירידת ערך (עליית ערך) השקעות בחברות כלולות
1,442	383	828	744	1,109	רווח ממימוש השקעה בחברה כלולה תשלום מבוסס מניות
299,230	64,690	87,063	211,514	383,046	שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו: גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
1,434,792	695,418	285,583	1,155,789	(49,947)	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה
11,487	(8,721)	26,228	(26,489)	12,948	קיטון (גידול) בהוצאות רכישה נדחות
(54,729)	(28,507)	41,443	(76,540)	(82,156)	קיטון (גידול) בנכסי ביטוח משנה
4,061	347	(821)	(29)	(1,802)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
(303)	17,574	(32,650)	73,664	(79,279)	שינוי במסים שוטפים
(35,668)	49,905	38,862	(93,604)	(82,391)	קיטון (גידול) בחייבים ויתרות חובה
101,365	(11,937)	17,649	73,150	(4,840)	גידול (קיטון) בזכאים ויתרות זכות
(360,172)	(91,032)	87,230	(131,280)	101,729	סך הכל התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		ל-6 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	2007	2008	2007	2008
מבוקר	בלתי מבוקר			
	אלפי ש"ח			

(ב) רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה

נכסים והתחייבויות של החברה המאוחדת
ליום הרכישה:

(11,877)	-	-	-	-	הון חוזר (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
(18,805)	-	-	-	-	רכוש קבוע, נטו
(68,106)	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים, נטו
(49,728)	-	-	-	-	נכסי ביטוח משנה
4,596	-	-	-	-	התחייבויות פיננסיות
(28,177)	-	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
501,729	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח
36,842	-	-	-	-	מסים נדחים
(448,123)	-	-	-	-	השקעות פיננסיות
(15,438)	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה
<u>(97,087)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	

(ג) מזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת
התקופה:

258,052	98,116	173,913	258,052	321,259	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
111,039	302,091	423,361	111,039	324,334	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>369,091</u>	<u>400,207</u>	<u>597,274</u>	<u>369,091</u>	<u>645,593</u>	

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה:

321,259	48,116	380,614	48,116	380,614	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
324,334	464,119	488,757	464,119	488,757	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>645,593</u>	<u>512,235</u>	<u>869,371</u>	<u>512,235</u>	<u>869,371</u>	

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים ביניים מאוחדים.

באור 1: - כללי

א. תאור החברה

החברה הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. החברה פועלת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל) וביטוח כללי. בנוסף עוסקת החברה באמצעות חברות בשליטתה בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם פעילויות נוספות כגון השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה.

בחודש דצמבר 2007 רכשה חברה מאוחדת - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - מנורה ביטוח), את מלוא השליטה בשומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה). לפיכך, תוצאות פעולותיה של שומרה נכללו בדוחות הכספיים ביניים המאוחדים, החל מיום 1 בינואר, 2008.

ב. אימוץ לראשונה של תקני IFRS

דוחות כספיים ביניים אלה נערכו על פי תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS) במתכונת מתומצתת ליום 30 ביוני, 2008 ולתקופות של ששה ושלש חודשים שהסתיימו באותו תאריך (להלן - דוחות כספיים ביניים מאוחדים). בהקשר לבאורים מסוימים, כגון מידע לגבי התקשרויות, התחייבויות, צדדים קשורים ובעלי עניין, תביעות תלויות וכדומה, יש לעיין בדוחות הכספיים השנתיים של החברה ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים הערוכים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל.

תקני ה-IFRS שעל בסיסם נקבעה המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים ביניים מאוחדים הם אותם תקני IFRS אשר יהיו בתוקף או אשר ניתנים לאימוץ מוקדם בדוחות הכספיים השנתיים הראשונים לפי תקני IFRS ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, ולפיכך הם כפופים לשינויים שיחולו בהם וליישומם בתוקף בדוחות כספיים שנתיים אלה. מכאן שהמדיניות החשבונאית שתיושם בדוחות הכספיים השנתיים כאמור, ככל שהיא רלבנטית בדוחות כספיים ביניים אלה, תיקבע באופן סופי רק בעת הכנתם של הדוחות הכספיים השנתיים הנ"ל.

החברה אימצה לראשונה את תקני IFRS בשנת 2008 ולפיכך מועד המעבר לדיווח על פי תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007. לפני אימוץ תקני IFRS, ערכה החברה את דוחותיה הכספיים המאוחדים לפי כללי חשבונאות מקובלים ובהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה אשר נקבעו על-פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו (להלן - חוק הפיקוח), ובכללן תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, על תיקונן. הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים האחרונים של החברה לפי כללי חשבונאות לחברות ביטוח בישראל, כאמור לעיל, נערכו ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

ראה באור 9 בדבר ההתאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

ג. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים

הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים ערוכים בהתאם לכללים חשבונאיים מקובלים לעריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים כפי שנקבעו בתקן חשבונאות בינלאומי 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", ובהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו על פי חוק הפיקוח, התקנות שהותקנו על פיו והוראות המפקח על הביטוח (להלן - המפקח) וכן על פי דרישות הגילוי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברות ביטוח.

באור 1: - כללי (המשך)

ד. מבנה הדיווח הנוכחי והגדרות

המאזנים המאוחדים, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של חברות ביטוח מאוחדות, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלבנטי יותר, תואמת את תקן חשבונאות בינלאומי מס' 1 - "הצגת דוחות כספיים" והינה בהתאם לדרישות הגילוי של המפקח. מבנה הדיווח בתקינה הישראלית שונה ממבנה הדיווח הנוכחי. בבאור 9 נכלל פרוט ההבדלים העיקריים במבנה הדיווח.

כמו כן, עקב המעבר לדיווח לפי תקני IFRS נוספו מספר מונחים חדשים בדוחות הכספיים כדלהלן:

חוזי ביטוח - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות או לשפות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.

חוזי השקעה - פוליסות ששיעור החיסכון בהן עומד על 100%, והן אינן כוללות נספחים המהווים חוזי ביטוח.

חוזים תלויי תשואה - חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).

נכסים עבור חוזים תלויי תשואה - נכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה כמפורט בפירוט הנכסים וההתחייבויות.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח כללי.

נכסי ביטוח משנה - חלקם של מבטחי משנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות.

פרמיות - פרמיות לרבות דמים.

פרמיות שהורווחו - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

להלן עיקרי המדיניות החשבונאית שנקטה החברה בדוחות כספיים אלה עם האימוץ לראשונה של תקני IFRS ואשר יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות:

א. דוחות כספיים מאוחדים

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש את היכולת, במישרין או בעקיפין, להתוות את המדיניות הכספית והתפעולית של החברה הנשלטת. בבחינת שליטה נלקחת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות שניתנות למימוש בתאריך המאזן. איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

זכויות המיעוט מייצגות את חלקו ברווח או בהפסד ובנכסים נטו שאינם מוחזקים על ידי הקבוצה. הן הוצגו במסגרת ההון העצמי בסכום נפרד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. דוחות כספיים מאוחדים (המשך)

מנורה ביטוח הקימה בשנת 2007 את מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון) שהינה ישות למטרה מיוחדת (SPE - Special Purpose Entity) לצורכי גיוס מקורות בישראל עבור מנורה ביטוח באמצעות הנפקות (ציבוריות ופרטיות) של אגרות חוב ותעודות התחייבות. בנוסף, מנורה ביטוח ערבה לחובות מנורה גיוס הון וכל כספי הגיוס של מנורה גיוס הון מועברים למנורה ביטוח. בהתאם לתקני IFRS, יש לאחד את דוחותיה הכספיים של SPE, אם, בהתבסס על הערכת מהות הקשר עם הקבוצה והסיכונים וההטבות של ה-SPE, הקבוצה שולטת ב-SPE. ה-SPE הנשלטת על ידי הקבוצה הוקמה בהתאם לתנאים המטילים מגבלות על קבלת החלטות של הנהלת ה-SPE והמאפשרים לקבוצה ליהנות מכל ההטבות המתייחסות לפעילות ולנכסים נטו של ה-SPE.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות המאוחדות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות המאוחדות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה, למעט הערכת תביעות תלויות בשומרה - ראה סעיף ד(2)(ו) להלן.

ב. מטבע הפעילות

1. הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח שהוא מטבע הפעילות של החברה.

מטבע הפעילות שהוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית שבה פועלת החברה ואת עסקאותיה, נקבע בנפרד עבור כל חברה בקבוצה, לרבות חברות כלולות המוצגות על פי שיטת השווי המאזני, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה. כאשר מטבע הפעילות של חברה בקבוצה שונה ממטבע ההצגה, חברה זו מהווה פעילות חוץ שנתוני דוחותיה הכספיים מתורגמים לצורך הכללתם בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

- (א) נכסים והתחייבויות בכל תאריך מאזן (כולל מספרי השוואה) מתורגמים לפי שער סגירה בכל תאריך מאזן.
- (ב) הכנסות והוצאות לכל התקופות המוצגות בדוח רווח והפסד (כולל מספרי השוואה) מתורגמות לפי שער חליפין ממוצעים בכל התקופות המוצגות; אולם, במקרים בהם חלו תנודות משמעותיות בשערי החליפין, הכנסות והוצאות מתורגמות לפי שער החליפין כפי שהיו במועד העסקאות עצמן.
- (ג) הון מניות, קרנות הון ותנועות הוניות אחרות מתורגמים לפי שער החליפין במועד התהוותם.
- (ד) יתרת הרווח מתורגמת בהתבסס על יתרת הפתיחה שתורגמה לפי שער החליפין לאותו מועד ותנועות רלבנטיות נוספות במשך התקופה שתורגמו כאמור בסעיפים ב) ו-ג) לעיל.
- (ה) כל הפרשי התרגום שנוצרו נזקפים לסעיף נפרד בהון העצמי, בקרן הון "התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ".

2. עסקאות במטבע חוץ:

עסקאות הנקובות במטבע חוץ נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין ביום המאזן. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד. נכסים והתחייבויות לא כספיים מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד העסקה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ ומוצגים לפי שווי הוגן מתורגמים למטבע הפעילות בהתאם לשער החליפין במועד שבו נקבע השווי ההוגן.

עסקאות ביטוח משנה לסוגיהן מתורגמות למטבע הפעילות בהתאם להסכמים שנחתמו עם מבטחי המשנה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו ובהתאם לתקני IFRS, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים, לרבות הנחות, אומדנים אקטואריים והערכות, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הגילוי המתייחס בדבר נכסים מותנים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן הסתמכות על הערכות שווי חיצוניות.

האומדנים וההנחות האמורים נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה הם ארעו.

ד. חוזי ביטוח

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית שלו לגבי חוזי ביטוח וזאת על ידי החרגת מבטח מיישום תקן בינלאומי מספר 8 - "מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות" (להלן - תקן 8), בעת קביעת המדיניות החשבונאית שלו בקשר לחוזי ביטוח, פרט לחמישה חריגים. תקן 8, קובע, בין היתר את האופן בו תקבע מדיניות חשבונאית בקשר לעסקה או אירוע אשר לגביהם אין הוראות ספציפיות בתקינה הבינלאומית.

כתוצאה מכך עיקרי המדיניות החשבונאית ושיטות החישוב בקשר לפעילות הביטוחית בביטוח חיים ובביטוח כללי אשר יושמו בדוחות הכספיים ביניים, הערוכים על בסיס התקינה הבינלאומית, זהים לאלו אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים האחרונים, אשר נערכו על בסיס התקינה הישראלית, פרט למספר שינויים שפורטו בסעיפים (ד), (ה), (ו) ו-2 (ו) להלן.

תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח וחוזי השקעה מפורטת להלן:

1. ביטוח חיים

(א) הכרה בהכנסות - ראה באור יט' להלן.

(ב) עתודות ביטוח חיים:

עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. העתודות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

העתודה בגין ענף ביטוח בריאות הכלול במגזר ביטוח חיים כוללת, במידת הצורך, הפרשה בגין הפסדים צפויים בשייר (פרמיה בחסר) המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית (Premium Deficiency).

עתודות ביטוח חיים ובריאות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה במנורה ביטוח על ביטוח חיים ובריאות ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.AA) שהוא נושא משרה במנורה ביטוח.

(ג) עתודת ביטוח חיים בקשר לפוליסות אשר לפי תנאיהן צמודות ביום המאזן הצמדה חצי שנתית והנכסים החופפים לעתודה זו, מותאמים, על בסיס מצטבר, למדד הידוע ביום המאזן.

(ד) הנחיות המפקח בדבר עתודות לתשלום קיצבה:

בחוזר שפרסם המפקח בחודש פברואר 2007, בדבר חישוב עתודות לתשלום קיצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות בגין קיצבה וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות העתודות בגין פוליסות ביטוח המאפשרות קבלת קיצבה והשלמתן באופן ראוי.

בהתאם לכך, מנורה ביטוח מבצעת השלמה מיידית של העתודה, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום. לגבי פוליסות אחרות, בהן צפויה רווחיות, מתבצעת השלמת העתודה, תוך הקבלה להכנסות הצפויות, לאורך חיי הפוליסה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים

(ה) עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל:

הדוחות הכספיים לפי תקינה ישראלית עד וכולל 31 בדצמבר, 2006, כללו עתודה לסיכונים מיוחדים בביטוח חיים. עתודה זו בוטלה בדוחות לפי תקינה ישראלית בשנת 2007 ונרשמה באותם דוחות כפריט מיוחד בדוח רווח והפסד. עתודה זו אינה עומדת בקנה אחד עם הוראות IFRS 4, ולכן על פי התקינה הבינלאומית הועברה עתודה זו ליתרת העודפים ליום 1 בינואר, 2007.

(ו) הוצאות רכישה נדחות:

בגין ביטוח חיים -

הוצאות הרכישה הנדחות של פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות אחרות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות, לרבות חלק מהוצאות הנהלה וכלליות.

ה-DAC בביטוח חיים מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. בפוליסות שבוטלו או סולקו ה-DAC נמחק במועד הביטול או הסילוק לפי העניין.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות ביטוח חיים שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על ידי אקטואר מנורה ביטוח, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. ניכוי הצילמר מופחת בפוליסות מסוג "עדיף" ב-10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורת" על פני תקופת הפוליסה.

בגין ביטוח בריאות -

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות, בקשר להפקת פוליסות חדשות. ה-DAC בביטוח בריאות מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-6 שנים. בפוליסות שבוטלו ה-DAC נמחק במועד הביטול.

(ז) בדיקת נאותות - Liability Adequacy

האקטואר הממונה בודק כי סך סכום העתודה, בניכוי הוצאות רכישה נדחות, מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי: תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית חסרת סיכון בגין הפוליסות הקיימות, תחת הנחות סבירות. בדיקה זו נעשית במספר מישורים, כדלקמן:

1. בדיקה של ברות השבת ה-DAC - בהתאם להוראות המפקח, האקטואר בודק את ברות השבת ה-DAC. בחישוב זה נערכת בדיקה שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום ביחד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים (המשך)

ז) בדיקת נאותות - Liability Adequacy (המשך)

1. (המשך)

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, הכוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים. הנחות אלו מבוססות על הציפייה של האקטואר.

2. החברה עורכת בדיקה לגבי הלימות העתודה. במידה והבדיקות מעלות כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי התביעות הצפויות, מחזיקה החברה הפרשה מיוחדת בגין החוסר. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד.

ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל ואשר כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד בפועל ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

ח) תביעות תלויות:

תביעות תלויות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי מנורה ביטוח על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אי כושר עבודה ובביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללו במסגרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

ט) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורוהו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בגין חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בגין חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

י) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של מבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה קוזז מסעיף "פרמיות שהורוהו".

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי

- (א) הכרה בהכנסה - ראה באור יט' להלן.
- (ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו ותלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עידכון ההפרשה לתביעות התלויות ועלויות הטיפול הישירות בגין שנרשמה בשנים קודמות.
- (ג) הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות תלויות:
- ההפרשות לתביעות תלויות הכלולות בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, כוללות הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.
- (ד) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:
- העתודה לסיכונים שטרם חלפו והתביעות התלויות הכלולים בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, חלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות המפקח ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חושבו על ידי האקטוארים הממונים.
- (ה) עתודה לסיכונים שטרם חלפו, Unexpired Risk Reserve, הכלולה בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכבת כלהלן:
- (1) יתרת פרמיה שטרם הורווחה, Unearned Premium Reserve, שאינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה בהנחות כשלהן. עתודה זו משקפת את דמי ביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן.
- (2) בהתאם להנחיות המפקח העתודה כוללת, במידת הצורך בשייר, בענפי רכב רכוש, רכב חובה ומקיף דירות הפרשה בגין הפסד צפוי (פרמיה בחסר) המחושבת, על בסיס הערכה אקטוארית Premium Deficiency.
- (ו) תביעות תלויות:
- התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן:
- (1) תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 2 להלן. התחשיב האקטוארי בוצע על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי מר עמיר פלד (F.I.L.A.A). התחשיב האקטוארי של שומרה בתקופות קודמות בוצע על ידי אקטואר חיצוני פרופ' יהודה כהנא.
- (2) בענפים בהם לא נדרשת, על-פי הנחיות המפקח, הערכה אקטוארית (ביטוח מטענים בהובלה, כלי שייט וכלי טיס, ערבות חוק מכר, ערבויות פיננסיות וסיכוני אש), נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי חברות הביטוח מאוחדות שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

(1) תביעות תלויות: (המשך)

(3) שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

(4) עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי כל העסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להתמשך מספר שנים), כגון ענפי חבויות ורכב חובה, מחושב עודף הכנסות על הוצאות (להלן - העודף) על בסיס תלת שנתי מצטבר, בענף ערבויות חוק המכר על בסיס חמש שנים מצטבר ובענף ערבויות פיננסיות לפי מועד תום הפוליסה. בשומרה, בענפים חבות כלפי צד שלישי וחבות מעבידים מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מורכב מדמי ביטוח, הוצאות רכישה, תביעות בתוספת תשואה ריאלית בשיעור 3% לשנה, הכל בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי עתודה לסיכונים שטרם חלפו ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף תביעות תלויות, והגירעון נזקף כהוצאה.

עד ליום 31 בדצמבר, 2006 נזקפו לצבירה, בענפי חבויות ורכב חובה, ההכנסות מהשקעות בפועל אך לא פחות מתשואה ריאלית מצטברת בשיעור של 3% לשנה. בהתאם להוראות חוזר ביטוח 1-1-2008, בעקבות השינוי בכללים הנוגעים להכרה בהכנסות מהשקעות עקב המעבר לכללי התקינה הבינלאומית, נקבע כי ההכנסות מהשקעות שיקפו לצבירה יעמדו על שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, וזאת ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות.

(2) הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחס לדמי ביטוח שטרם הורווחו, בשייר עצמי. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

(ח) עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שלייד איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי הענין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות חברות הביטוח המאוחדות בהם.

(ט) בסעיף פרמיות שהורווחו נכללו כל הסכומים ששולמו על-ידי הלווים בקשר עם פוליסות ביטוח נכס המשועבדות לבנקים. הסכומים המשתלמים לסוכנים ולבנקים בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות והוצאות רכישה אחרות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה:

מחושבת הפרשה בהתאם לגיל החוב.

2. בגין הלוואות וחובות אחרים:

ההפרשה מחושבת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.

3. בגין חובות מבטחי משנה, חברות הביטוח המאוחדות מבצעות הפרשות לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות.

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה, כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי. חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות בעת עריכת ההפרשות בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" Cut off.

1. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, לקוחות וחייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים, הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

נכסים פיננסיים נגזרים כוללים מכשירים פיננסיים לצורכי גידור סיכונים מטבע וסיכונים מדד, חוזי אקדמה (Forward) בגין מטבע חוץ ועסקאות החלפה של שיעורי ריבית (IRS) המשמשים כהגנה מפני סיכונים הכרוכים בשיעורי ריבית ותנודות בשערי חליפין של מטבע חוץ.

מכשיר פיננסי מוכר כאשר הקבוצה מקבלת על עצמה את התנאים החוזיים של המכשיר. נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכסים הפיננסיים פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה לאחרים את הנכסים הפיננסיים מבלי להשאיר בידה שליטה בנכס או מעבירה למעשה את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהנכס. רכישות ומכירות של נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה, מוכרות במועד העסקה, משמע, במועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

שווי מזומנים נחשבים השקעות שנזילותן גבוהה, הכוללות פקדונות בתאגידים בנקאיים ובמוסדות כספיים לזמן קצר, שתקופתם המקורית אינה עולה על שלושה חודשים ממועד ההשקעה ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

2. סוג נכסים פיננסיים

לאחר ההכרה הראשונית, הטיפול החשבונאי בהשקעות בנכסים פיננסיים מבוסס על סיווגם לאחת מארבע הקבוצות שלהלן:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות ויתרות חובה.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

2. סווג נכסים פיננסיים (המשך)

(א) נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד כוללים נכסים פיננסיים המוחזקים למסחר ונכסים פיננסיים המיועדים עם ההכרה הראשונית בהם להיות מוצגים בשווי הוגן, שינויים בו נזקפים לדוח רווח והפסד.

נכסים פיננסיים מסווגים כמוחזקים למסחר אם הם נרכשו בעיקר למטרת מכירה או רכישה חוזרת בתקופה הקרובה, מהווים חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזוהים המנוהלים יחד להשגת רווחים בזמן הקצר, או שהם נגזר שאינו מיועד כמכשיר הגנה. רווחים או הפסדים מהשקעות המוחזקות למסחר נזקפים במועד התהוותם לדוח רווח והפסד.

נגזרים, לרבות נגזרים משובצים שהופרדו, מסווגים כמוחזקים למסחר, למעט כאלה המיועדים לעסקת הגנה. במקרה של מכשיר פיננסי המכיל נגזר משובץ אחד או יותר, המכשיר המשולב בשלמותו יכול להיות מיועד במועד ההכרה הראשונית כנכס פיננסי הנמדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

הקבוצה בוחנת את קיומו של נגזר משובץ והצורך בהפרדתו במועד בו היא הופכת להיות לראשונה צד להתקשרות. הערכה מחדש של נגזר משובץ נעשית רק כאשר יש שינוי בהתקשרות המשפיע באופן משמעותי על תזרימי המזומנים מההתקשרות.

(ב) השקעות המוחזקות לפדיון

השקעות המוחזקות לפדיון הינן נכסים פיננסיים סחירים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה והם בעלי מועדי פדיון קבועים שאותם מתעתדת החברה וביכולתה להחזיק עד לפדיון. לאחר ההכרה הראשונית, השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי העלות המופחתת באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד במועד גריעת ההשקעות או במקרה של הפרשה לירידת ערך כמו גם כתוצאה מההפחתה השיטתית.

(ג) הלוואות ויתרות חובה

הלוואות ויתרות חובה הינן נכסים פיננסיים שאינם נגזרים בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה שאינם נסחרים בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ויתרות חובה נמדדות לפי העלות המופחתת לפי שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה ובניכוי הפרשות לירידת ערך. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד כשהלוואות ויתרות החובה נגרעות או אם מוכרת בגין ירידת ערך, כמו גם כתוצאה מההפחתה השיטתית.

(ד) נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משלוש הקבוצות שלעיל. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי הוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט ריבית, דיבידנדים ובגין הפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב כספיים אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף המימון, נזקפים ישירות להון העצמי לקרן הון בגין רווחים שטרם מומשו, בניכוי המס המתייחס. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד שהצטבר ושהוכר בעבר בהון העצמי נזקף לדוח רווח והפסד. הכנסות או הוצאות ריבית על השקעות מוכרות בדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית. דיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות נזקפים לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

3. הלוואות ואשראי נושא ריבית

הלוואות ואשראי נושא ריבית מוכרים לראשונה לפי השווי ההוגן בניכוי עלויות ישירות הניתנות לייחוס לעסקה (כגון עלויות גיוס). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושא ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית (הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה הישירות המיוחסות).

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים נזקים לדוח רווח והפסד, בעת גריעת ההתחייבות וכתוצאה מהפחתה שיטתית.

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

(א) נכסים הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

נכסים אלו הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(ב) נכסים שאינם נכללים בתיקי השקעות המוחזקות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטר)

(1) נכסים שאינם סחירים

נכסי חוב הכוללים אגרות חוב מיועדות (הסכמי ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות ויתרות חובה לקבל סווגו כהלוואות ויתרות חובה.

מניות שאינן סחירות מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

לגבי נגזרים או נגזרים משובצים - ראה סעיף 3 להלן.

(2) נכסים סחירים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

(3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד החל ממועד המעבר (למעט נגזרים המיועדים כמכשירים מגדרים אפקטיביים).

(4) מכשירים פיננסיים המוחזקים על-ידי חברות בנות שאינן חברות ביטוח

כל הנכסים הפיננסיים של החברות הבנות למעט חברות הביטוח המאוחדות, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. מכשירים פיננסיים (המשך)

5. קביעת השווי הוגן

השווי הוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע על פי מחירי השוק בתאריך המאזן. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי הוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי הוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.

6. ירידת ערך נכסים פיננסיים

הקבוצה בוחנת בכל תאריך מאזן אם קיימת ירידת ערך בגין נכס פיננסי או קבוצה של נכסים פיננסיים.

(א) נכסים המוצגים בעלות המופחתת

אם קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין הסכום הפנקסני של הנכס והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים (שאינם כוללים הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו), המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי (שיעור הריבית האפקטיבית שחושב בעת ההכרה הראשונית).

הסכום הפנקסני של הנכס מוקטן באמצעות רישום הפרשה. סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד.

(ב) נכסים זמינים למכירה

אם קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך, סכום ההפסד נמדד כהפרש בין העלות (בניכוי תשלום קרן והפחתה) ובין השווי הוגן, בניכוי הפסד לירידת ערך שנזקף בעבר לדוח רווח והפסד. הפסד זה מועבר מההון העצמי לדוח רווח והפסד. ביטול הפסד מירידת ערך בגין מניות אינו נזקף לדוח רווח והפסד. ביטול הפסד מירידת ערך בגין מכשירי חוב נזקף לדוח רווח והפסד אם ניתן ליחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי הוגן של המכשיר לאירוע שהתרחש לאחר שההפסד לירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד.

2. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה בהתאם ל-IFRS 3. בשיטה זו מזוהים הנכסים וההתחייבויות של העסק הנרכש בהתאם לשוויים הוגן במועד הרכישה.

ברכישת חברה בוצע יחוס של עלות הרכישה לנכסים והתחייבויות שנרכשו במסגרת צירוף עסקים. שווי הנכסים וההתחייבויות שנרכשו ניתנים להתאמה עד שנים עשר חודשים ממועד הרכישה.

מוניטין הנרכש במסגרת צירוף עסקים, נמדד לראשונה כהפרש בין עלות הרכישה לבין חלק הקבוצה בשווי הוגן נטו של הנכסים המזוהים, ההתחייבויות המזוהות וההתחייבויות התלויות של העסק הנרכש. לאחר ההכרה הראשונית נמדד המוניטין לפי עלות בניכוי הפסדים נצברים מירידת ערך. המוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. לצורך בחינת קיום ירידת ערך, המוניטין מוקצה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה. באשר לבחינת ירידת ערך של מוניטין, ראה סעיף 'א' להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע או מבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שניהם, ושלא לצורך שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים או למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

זכויות בנדל"ן המוחזקות על ידי חוכר (הקבוצה) בחכירה תפעולית ממינהל מקרקעי ישראל מסווגות כנדל"ן להשקעה. הקבוצה יישמה לגביהן את מודל השווי ההוגן.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי העלות כולל עלויות רכישה המיוחסות ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, נדל"ן להשקעה נמדד בשווי ההוגן אשר משקף את תנאי השוק במועד המאזן. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה, נזקפים לדוח רווח והפסד במועד התהוותם בסעיף הכנסות מהשקעות, נטו. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון הפסקת שימוש בנכס על ידי הבעלים, הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי או השלמת הפיתוח של נדל"ן המיועד לשימוש כנדל"ן להשקעה.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון התחלת שימוש בנכס על ידי הבעלים או התחלת פיתוח עם תכנון למכור את הנכס.

העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הוא השווי ההוגן במועד המעבר.

ההפרש בין השווי ההוגן לעלות נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל-16 IAS ונזקף לקרן הון מהערכה מחדש.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת הקבוצה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והנסיון הנדרשים.

ט. רכוש קבוע

פריטי הרכוש הקבוע מוצגים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר, בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

עלות נכסים שהוקמו באופן עצמאי כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר ועלויות מימון וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב באופן שיוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

הפחת מחושב בשיעורים שנתיים שווים על בסיס שיטת הקו הישר לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס, כדלקמן:

%	
4	בנייני משרד (למעט מרכיב הקרקע)
15	כלי רכב
6-25	ריהוט וציוד משרדי
25-33	מחשבים וציוד היקפי
	שיפורים במושכר
	לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה.

רכיבי פריט רכוש קבוע בעלי עלות משמעותית ביחס לסך העלות של הפריט, מופחתים בנפרד, לפי שיטת הרכיבים. הפחת מחושב לפי שיטת הפחת השווה בשיעורים שנתיים הנחשבים כמספיקים להפחתת הנכסים במשך תקופת השימוש המשוערת בהם.

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי הקבוצה שבכוונתה לממשה) או בהתאם לתקופת החיים המשוערת של הנכסים, לפי הקצר שבהם.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. רכוש קבוע (המשך)

ערך השייר ואורך החיים השימושיים של כל נכס נבחנים לפחות בכל סוף שנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן-ולהבא. לגבי בחינת ירידת ערך של רכוש קבוע, ראה סעיף יא' להלן.

הקבוצה מכירה בעלות החלפה של חלק מפריט רכוש קבוע כחלק מהערך בספרים של פריט הרכוש הקבוע כאשר העלות התהוותה, צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לפריט יזרמו אל הקבוצה והעלות של הפריט ניתנת למדידה באופן מהימן. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהספרים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בספרים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

מעבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצע כאשר הבעלים מפנים את הנכס משימוש עצמי, או כאשר מתחיל הסכם שכירות תפעולי חדש, או כאשר מסתיימת עבודת הבנייה.

י. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על-פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לדוח רווח והפסד בעת התהוותן.

על-פי הערכת ההנהלה, לנכסים הבלתי מוחשיים אורך חיים מוגדר. הנכסים מופחתים על פני אורך החיים הכלכליים השימושיים שלהם ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת ירידת ערך בנכס בלתי מוחשי. תקופת הפחתה ושיטת הפחתה בגין נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות אחת לשנה. שינוי באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מהנכס יטופלו כשינוי תקופת או שיטת הפחתה, וידווחו כשינוי באומדן חשבונאי. הוצאות הפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד.

אורך החיים השימושיים של הנכסים הבלתי מוחשיים הוא כדלקמן:

שנים	קשרי לקוחות וסוכנים
10-20	תיקי ביטוח
5	תוכנות מחשב
4-8	שם מסחרי
6	

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יא'). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי מכאן ולהבא, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים הכלכליים השימושיים שלו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

עלויות פיתוח תוכנה:

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימושו המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהווננו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת ערך שנצברו.

תוכנות:

נכסי הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רשיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים. הפחת בגין התוכנות נזקף לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן תקופת אורך החיים השימושיים בנכס שהינו 4-8 שנים.

יא. ירידת ערך נכסים לא פיננסיים

הקבוצה בוחנת אפשרות לירידת ערך בשווי הפנקסני של נכסים לא פיננסיים (רכוש קבוע, מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים) כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהשווי הפנקסני אינו בר-השבה. במקרים בהם השווי הפנקסני של הנכסים הלא פיננסיים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש. בהערכת שווי השימוש מהווננים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס.

הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד.

הקריטריונים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

1. מוניטין:

הקבוצה בוחנת את המוניטין לצורך ירידת ערך, אחת לשנה ביום 31 בדצמבר, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

ירידת ערך נקבעת בגין מוניטין על ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה מתייחס המוניטין. כאשר סכום בר-השבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) נמוך מהשווי הפנקסני של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך. הפסדים מירידת ערך מוניטין אינם מבוטלים.

2. נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר וכן עלויות פיתוח שהווננו בתקופת הפיתוח:

הבחינה לירידת ערך נעשית אחת לשנה ביום 31 בדצמבר, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ב. השקעות בחברות כלולות

חברות כלולות הינן חברות שלקבוצה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא שליטה.

ההשקעה בחברות כלולות מוצגת על בסיס השווי המאזני. לפי שיטת השווי המאזני, ההשקעה בחברות הכלולות מוצגת במאזן לפי עלות בתוספת שינויים שלאחר הרכישה בחלק הקבוצה בנכסים נטו, לרבות קרנות ההון של החברות הכלולות.

דוח רווח והפסד משקף את החלק בתוצאות הפעולות של החברות הכלולות. רווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין הקבוצה לבין החברות הכלולות מבוטלים בהתאם לשיעור ההחזקה בחברות הכלולות.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הכלולות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הכלולות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של הקבוצה.

י.ג. הכנסות מהשקעות

הכנסות מהשקעות נזקפות למגזר ביטוח חיים על בסיס מערכת חשבונות נפרדת, ראה באור יח' להלן.

הכנסות מהשקעות נזקפות למגזר הביטוח הכללי ולמגזר אחר בהתאמה להשקעות המוחזקות כנגד ההתחייבויות בביטוח כללי וכנגד הון ועודפים של חברות הביטוח המאוחדות שהיו במשך השנה.

י.ד. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות נזקפות למגזרים השונים על-פי שיטת חלוקה המבוססת על ייחוס ספציפי של הוצאות ישירות והקצאת ההוצאות האחרות בעיקר על בסיס יחס התפלגות השכר ושטחי המשרדים.

בהתאם לחוזר המפקח מספר 2-1-2008 בדבר "הנחיות בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" על חברות הביטוח לבצע סיווג הוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לעלויות רכישה לסעיף "עמלות והוצאות רכישה אחרות". סיווג זה יבוצע לא יאוחר מהדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2008, לרבות מספרי השוואה. הקבוצה טרם ביצעה הסיווג האמור.

י.ו. מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה בדוח רווח והפסד כוללים מסים שוטפים ומסים נדחים. תוצאות המס בגין מסים שוטפים או נדחים נזקפות לדוח רווח והפסד, למעט אם הן מתייחסות לפריטים הנזקפים ישירות להון העצמי, במקרים אלה השפעת המס אף היא נזקפת לסעיף המתייחס בהון העצמי.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

טו. מסים על ההכנסה (המשך)1. מסים שוטפים

חבות בגין מסים שוטפים נקבעת תוך שימוש בשיעורי המס וחוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה, עד לתאריך המאזן, וכן התאמות נדרשות בקשר לחבות המס לתשלום בגין שנים קודמות.

2. מסים נדחים

מסים נדחים מחושבים בגין הפרשים זמניים בין הסכומים הנכללים בדוחות הכספיים לבין הסכומים המובאים בחשבון לצורכי מס, למעט מספר מצומצם של חריגים.

יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר מסים אלה ייזקפו לדוח רווח והפסד או להון העצמי, בהתבסס על חוקי המס שחוקקו או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך המאזן. סכום המסים הנדחים בדוח רווח והפסד מבטא את השינויים ביתרות הנ"ל בתקופת הדוח.

בחישוב המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות, כל עוד מכירת ההשקעות בחברות מוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין.

מסים נדחים המיוחסים לפריטים הנזקפים ישירות להון העצמי, נזקפים אף הם לסעיף המתייחס בהון העצמי.

מסים נדחים מקוזזים אם קיימת זכות חוקית בת אכיפה המאפשרת קיזוז נכס מס שוטף כנגד התחייבות מס שוטף והמסים הנדחים מתייחסים לאותה ישות החייבת במס ולאותה רשות מס.

טז. עסקאות תשלום מבוסס מניותהסכם העסקה ותוכנית להקצאת מניות למנכ"ל מנורה ביטוח

עלות תוכנית הקצאת מניות שהוענקו למנכ"ל מנורה ביטוח (להלן – המנכ"ל) נמדדה לפי השווי ההוגן של המכשירים ההונניים שהוענקו במועד ההענקה.

עלות תוכנית ההקצאה מוכרת ברווח והפסד יחד עם גידול מקביל בהון העצמי על פני התקופה שבה תנאי השירות מתקיימים ומסתיימת במועד שבו המנכ"ל זכאי לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). ההוצאה המצטברת המוכרת בגין תוכנית ההקצאה בכל מועד דיווח עד למועד ההבשלה משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של החברה לגבי מספר המכשירים ההונניים שיבשילו בסופו של דבר. החיוב או הזיכוי בדוח רווח והפסד משקף את השינוי בהוצאה המצטברת שהוכרה לתחילת ולסוף התקופה המדווחת.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח והן מסווגות כתוכניות הפקדה מוגדרות וכן כתוכניות הטבה מוגדרות.

1. הטבות לעובדים לזמן קצר:

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר פרישה:

הקבוצה מפעילה תוכנית הטבות מוגדרת בגין תשלום פיצויים בהתאם לחוק פיצויי פיטורין. לפי החוק זכאים עובדים לקבל פיצויים עם פיטוריהם. הפיצויים מחושבים לפי השכר החודשי האחרון של העובד במועד סיום העסקתו מוכפל במספר שנות עבודתו.

כמו כן, לקבוצה תוכניות להפקדה מוגדרת, בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין שלפיהן הקבוצה משלמת באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות לתוכנית להפקדה מוגדרת נרשמות כהוצאה בעת ההפקדה לתוכנית במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד ולא נדרשת הפרשה נוספת בספרים.

הקבוצה מפקידה כספים בגין התחייבויותיה לתשלום פיצויים לחלק מעובדיה באופן שוטף בקרנות פנסיה וחברות ביטוח (להלן - נכסי התוכנית).

עלות תשלום הפיצויים נקבעת לפי שיטת שווי אקטוארי צפוי של יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופת היווצרותם.

ההתחייבות בשל הטבות לעובדים המוצגת במאזן מייצגת את הערך הנוכחי של התחייבות ההטבות המוגדרת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית. נכסים הנובעים מחישוב זה מוגבלים לעלות מתן שירותים קודמת בתוספת השווי הנוכחי של כספים זמינים והפחתות בסכומים עתידיים שיופקדו בתוכנית.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך:

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות, סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות שהמטבע שלהן ומועד הפרעון שלהן דומים לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישוב נעשה בשיטת יחידת זכאות חזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. פרוט הנכסים וההתחייבויות

הנכסים וההתחייבויות של מנורה ביטוח ושל שומרה הנכללים בפרוט הנכסים וההתחייבויות המאוחד (מצורף בנספח א' לדוח) משקפים את הדיווח שלהן למפקח הנערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-1981 על תיקונן (להלן - תקנות דרכי השקעה).

על-פי חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984 (להלן: תקנות הפרדת חשבונות) על מבטח להחזיק בנפרד את נכסיו בביטוח חיים ולנהל מערכת חשבונות נפרדת לנכסיו ולהתחייבויותיו שבביטוח חיים.

הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים נכללים בפרוט הנכסים וההתחייבויות בהתבסס על מערכת החשבונות הנפרדת המתנהלת על ידי מנורה ביטוח בהתאם לתקנות הפרדת חשבונות.

לעומת זאת, לא חלה חובה על מבטח להחזיק בנפרד נכסים החופפים להתחייבויותיו בביטוח כללי מאלו החופפים להונו העצמי וליתר התחייבויותיו, ואין הוא חייב לנהל לגביהם מערכות חשבונות נפרדות.

תקנות דרכי השקעה קובעות מגבלות באשר ליחס שבין נכסים מסויימים לבין התחייבויות המבטח (לרבות הונו העצמי) אולם, אין כללים לייחוס נכסי המבטח כנגד התחייבויותיו הביטוחיות בביטוח כללי וכנגד הונו העצמי והתחייבויותיו האחרות, כל עוד השקעותיו הכוללות הינן במסגרת התקנות כאמור.

יט. הכרה בהכנסות

1. פרמיות:

(א) פרמיות במגזר ביטוח חיים, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי מנורה ביטוח עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות ברווחים הנובעים מריסק של מבטח מנוכה מהפרמיות (בעיקר בריסק קבוצתי).

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. דמי הביטוח מתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

חלק מהפרמיות בענף נסיעות לחו"ל נרשם על בסיס יומי.

דמי הביטוח בענף רכב חובה נרשמים בעת פרעון הפרמיה הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

דמי ביטוח בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נרשמים כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

דמי ביטוח מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן או דמי ביטוח המתייחסים לתקופה העולה על שנה, נרשמים כהכנסות מראש.

דוחות התפוקה החודשיים, בעיקר בענפי רכב רכוש ודירות, כוללים חידושים אוטומטיים של פוליסות שמועד החידוש שלהן הגיע.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פרעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. הכרה בהכנסות (המשך)

2. דמי ניהול ועמלות:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:

בגין פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה-1 בינואר ועד ה-31 בדצמבר) שנזקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה הפוליסה. ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק כאשר התשואה הריאלית חיובית. אם נצברו תשואות ריאליות שליליות בשנים קודמות אזי ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק לאחר החזר התשואה הריאלית השלילית.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנרשמו במצטבר מתחילת השנה. תשואה ריאלית שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך שנה שוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

(ב) הכרה בהכנסות של חברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח:

הכנסות מניהול קרנות פנסיה נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים ועל בסיס התקבולים מהעמיתים.

הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ביטוח חיים נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.

הכנסות מניהול תיקי לקוחות, הכנסות מייעוץ והכנסות מהפצה נרשמות על בסיס מצטבר בהתאם למועד מתן השירות או ביצוע הפעולות.

הכנסות מעמלות חיתום וניהול, הכפופות לביצוע בפועל של הנפקה, נזקפות לדוח רווח והפסד רק לאחר הנפקת ניירות הערך או במועד שהתגבשו התחייבויות המנפיקים והקונים, לפי המוקדם ובמקביל נזקפות ההוצאות הכרוכות בביצוען. הכנסות מניהול קופות גמל וקרנות נאמנות נזקפות בעת התהוותן.

3. רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון:

הכנסות ריבית מוכרות על בסיס צבירה תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

הכנסות מדיבידנד מהשקעות שאינן מטופלות לפי שיטת השווי המאזני, מוכרות במועד הקובע לזכאות לדיבידנד.

הכנסה מהשקעות כוללת גם רווחים או הפסדים שמומשו בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. רווחים והפסדים ממימוש השקעות מחושבים כהפרש בין תמורת המימוש, נטו לבין העלות המקורית או המופחתת ומוכרים בעת קרות ארוע המכירה.

הכנסות מהשקעות כוללות רווחים או הפסדים משערוך נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית על הלוואות שנתקבלו וריבית על פקדונות מבטחי משנה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כ. רווח למניה

הרווח למניה מחושב לפי מספר המניות הרגילות. ברווח הבסיסי למניה נכללות רק מניות אשר קיימות בפועל במהלך התקופה ומניות רגילות פוטנציאליות נכללות רק בחישוב הרווח המדולל למניה במידה שהשפעתן מדללת את הרווח למניה על ידי כך שהמרתן מקטינה את הרווח למניה או מגדילה את ההפסד למניה מפעילויות נמשכות. חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות מחושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות שבידי החברה.

כא. הפרשות

(1) הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי תידרש זרימת הטבות כלכליות לסילוק המחויבות.

(2) תביעות משפטיות:

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת הפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

כב. גילוי לתקני IFRS חדשים ופרשנויות בתקופה שלפני יישום

1. IFRS 8 - מגזרים תפעוליים

IFRS 8 (להלן - התקן) דן במגזרים תפעוליים ומחליף את IAS 14. התקן יחול על חברות אשר ניירות הערך שלהן רשומים, או נמצאים בתהליך רישום, למסחר בבורסה כלשהי לניירות ערך. התקן ייושם לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות לאחר 1 בינואר, 2009. ניתן לאמץ את התקן ביישום מוקדם. הוראות התקן ייושמו למפרע, בדרך של הצגה מחדש, אלא אם המידע הנדרש על-פי הוראותיו אינו זמין ואין זה מעשי לאתרו.

התקן קובע כי ישות תאמץ את "גישת ההנהלה" בדיווח על הביצוע הכספי של המגזרים התפעוליים. המידע המגזרי יהיה המידע שההנהלה משתמשת בו באופן פנימי לצורך הערכת הביצוע המגזרי ולצורך החלטותיה על דרך הקצאת המקורות למגזרים התפעוליים.

כמו כן, יינתן מידע בדבר ההכנסות הנובעות ממוצרי הישות או משירותיה (או מקבוצת מוצרים ושירותים דומים), המדינות מהן נובעות ההכנסות או הנכסים וכן לקוחות עיקריים וזאת מבלי להתחשב באם ההנהלה משתמשת במידע זה לצורך החלטותיה התפעוליות.

להערכת החברה, השפעת התקן החדש על הצגת הבאור המגזרי כיום, אינה צפויה להיות מהותית.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כב. גילוי לתקני IFRS חדשים ופרשנויות בתקופה שלפני יישומם (המשך)

2. IAS 23 (מתוקן) - עלויות אשראי

בהתאם ל- IAS 23 המתוקן, חובה להוון עלויות אשראי אשר מתייחסות ישירות לרכישה והקמה או ייצור של נכס כשיר. נכס כשיר הוא נכס שנדרשת תקופת זמן משמעותית להכנתו לשימושו המיועד או מכירתו והוא כולל נכסים קבועים, נדל"ן להשקעה ומלאי הדורש פרק זמן ממושך כדי להביאו למצב מכירה. האפשרות לזקוף מיידית עלויות אלה כהוצאה, בוטלה.

התקן המתוקן יחול החל מהדוחות הכספיים לשנה שמתחילה ביום 1 בינואר, 2009. אימוץ מוקדם אפשרי.

להערכת החברה, לתקן המתוקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על מצבה הכספי, תוצאות פעולותיה ותזרימי המזומנים שלה.

3. IAS 1 (מתוקן) - הצגת דוחות כספיים

בהתאם לתיקון ל- IAS 1, נדרש להציג גם דוח נוסף, נפרד - "דוח על הכנסה כוללת" ובו יוצגו, מלבד סכום הרווח הנקי הנלקח מדוח רווח והפסד, כל הפריטים אשר נזקפו בתקופת הדיווח ישירות להון העצמי ושאינם נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (הכנסה כוללת אחרת), כגון התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ, התאמות שווי הוגן לנכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, התאמות לקרן הערכה מחדש של רכוש קבוע וכדומה וכן השפעת המס של פריטים אלה שנזקפה אף היא ישירות להון העצמי, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט. לחילופין, ניתן להציג את פריטי הכנסה הכוללת האחרת יחד עם פריטי דוח רווח והפסד בדוח אחד שיקרא "דוח על הכנסה כוללת" שיבוא במקום דוח רווח והפסד, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט. רק הפריטים שנזקפו להון העצמי, אשר נובעים מעסקאות עם בעלי המניות כבעלי מניות (כגון הנפקות הון, חלוקת דיבידנד וכדומה) יוצגו בדוח על השינויים בהון העצמי, כמו גם שורת הסיכום שתועבר מהדוח על הכנסה הכוללת, תוך ייחוס מתאים בין החברה לבין זכויות המיעוט.

כמו כן, קובע התיקון שבמקרים של שינוי מספרי השוואה כתוצאה משינוי במדיניות חשבונאית המיושם למפרע, הצגה מחדש או סיווג מחדש, יש להציג מאזן גם לתחילת התקופה של מספרי השוואה לגביהם בוצע השינוי.

התיקון ל- IAS 1 יחול לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2009, תוך הצגה מחדש לגבי מספרי השוואה. אימוץ מוקדם אפשרי.

השפעת התיקון ל- IAS 1 תחייב את החברה במתן הגילוי הנדרש כאמור בדוחות הכספיים.

4. IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים ו- IAS 27 (מתוקן) - דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים

IFRS 3 המתוקן ו- IAS 27 המתוקן (להלן - התקנים) ייושמו לגבי הדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2009. יישום מוקדם של שני התקנים אפשרי יחדיו החל מהדוחות הכספיים השנתיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2008.

להלן עיקרי השינויים הצפויים לחול בעקבות יישום התקנים:

- כיום קובע IFRS 3 כי מוניטין, בניגוד לשאר הנכסים וההתחייבויות המזוהים של החברה הנרכשת, יימדד כעודף עלות הרכישה על חלק החברה הרוכשת בשווי ההוגן של הנכסים המזוהים, נטו במועד הרכישה. על פי התקנים, ניתן לבחור לגבי כל עסקת צירוף עסקים בנפרד, למדוד את המוניטין על בסיס מלוא שווי ההוגן ולא רק לפי החלק הנרכש.

- תמורה תלויה בצירופי עסקים תימדד בהתאם לשווייה ההוגן כאשר שינויים בשווי ההוגן של התמורה התלויה, שאינם מהווים התאמות בתקופת המדידה לעלות הרכישה, לא יוכרו במקביל כהתאמת המוניטין. בדרך כלל, התמורה התלויה תיחשב נגזר פיננסי בתחולת IAS 39 המוצג בשווי הוגן עם שינויים בו לרווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כב. גילוי לתקני IFRS חדשים ופרשנויות בתקופה שלפני יישומם (המשך)

4. IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים ו- IAS 27 (מתוקן) - דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים (המשך)

- עלויות רכישה ישירות המיוחסות לעסקת צירוף העסקים יוכרו ברווח והפסד עם התהוותן, כאשר הדרישה עד כה לזקוף אותן כחלק מתמורת עלות צירוף העסקים, בוטלה.
  - עסקה עם המיעוט, בין אם מכירה ובין אם רכישה, תטופל כעסקה במישור ההוני, ולכן לא תביא להכרה ברווח או הפסד או תשפיע על סכום המוניטין, בהתאמה.
  - הפסדי חברה בת, גם אם מביאים לגרעון בהון העצמי של החברה הבת, יוקצו בין החברה האם לבין זכויות המיעוט, גם אם המיעוט אינו ערב או שאין לו מחוייבות חוזית לתמוך בחברה הבת או לבצע השקעה נוספת.
  - במועד אובדן השליטה בחברה הבת, יתרת ההחזקה, אם קיימת, תשווערך לשווי הוגן כנגד רווח והפסד מהמימוש ושווי הוגן זה יהווה בסיס לעלותה לצורך טיפול עוקב.
- התקנים ייושמו באופן של מכאן ולהבא וישפיעו על רכישות עתידיות ועסקאות עם המיעוט.

5. IFRS 2 (מתוקן) - תשלום מבוסס מניות

בהתאם ל-IFRS 2 המתוקן (להלן - התקן המתוקן), הגדרת תנאי הבשלה תכלול רק תנאי שירות ותנאי ביצוע, וכן סילוק הענקה הכוללת תנאים שאינם תנאי הבשלה, בין על ידי החברה ובין על ידי הצד שכנגד, יטופלו בדרך של האצת ההבשלה ולא בדרך של חילוט. התקן ייושם למפרע לגבי הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2009. יישום מוקדם אפשרי.

תנאי הבשלה כוללים תנאי שירות, המחייבים את הצד שכנגד להשלים תקופת שירות מוגדרת, וכן תנאי ביצוע, המחייבים עמידה ביעדי ביצוע מוגדרים. תנאים שאינם בגדר תנאי שירות או ביצוע ייחשבו כתנאים שאינם תנאי הבשלה ולכן יש להביאם בחשבון באומדן השווי ההוגן של המכשיר המוענק.

להערכת החברה, לתקן המתוקן לא צפויה להיות השפעה מהותית על מצבה הכספי, תוצאות פעולותיה ותזרימי המזומנים שלה.

6. IMPROVEMENTS TO IFRS - תיקונים לתקנים בינלאומיים

בחודש מאי, 2008 פרסם ה-IASB במסגרת פרויקט התיקונים לתקינה הבינלאומית, Improvements to IFRSs, 35 תיקונים לתקנים הבינלאומיים השונים במגוון רחב של סוגיות חשבונאיות. התיקונים נחלקים לשניים: (1) תיקונים בנושאי הצגה, הכרה ומדידה, אשר משנים כללי חשבונאות קיימים; ו-(2) תיקונים המתייחסים למינוח ולעריכה של התקינה הבינלאומית, אשר צפויים להשפיע באופן מזער, אם בכלל, על כללי החשבונאות.

מרבית התיקונים יחולו לתקופות שמתחילות ביום 1 בינואר, 2009 ולאחריו, עם אפשרות לאימוץ מוקדם, בכפוף לתנאים המפורטים עבור כל תיקון ובכפוף להוראות המעבר המתייחסות למאמץ לראשונה של IFRS.

באור 3: - פרטים על שיעורי השינוי שחלו במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין היציג של הדולר של ארה"ב

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן		
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
			לששה חודשים שהסתיימו ביום:
(12.8)	2.8	2.3	30 ביוני, 2008
0.6	0.3	1.0	30 ביוני, 2007
			לשלושה חודשים שהסתיימו ביום:
(5.7)	2.4	2.2	30 ביוני, 2008
2.3	0.7	1.2	30 ביוני, 2007
(9.0)	2.8	3.4	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים

א. החברה פועלת במגזרי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך (כולל ביטוח בריאות) וביטוח כללי.

ל-6 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2008 (**)

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מוקצה למגזרים	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
בלתי מבוקר אלפי ש"ח								
1,973,741	(718)	-	1,066,444	386,230	410,131	270,083	908,015	פרמיות שהורווחו ברוטו
288,388	-	-	193,040	161,094	23,757	8,189	95,348	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
1,685,353	(718)	-	873,404	225,136	386,374	261,894	812,667	פרמיות שהורווחו בשייר
(12,526)	(1,305)	7,348	116,596	34,394	17,840	64,362	(135,165)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
198,792	(523)	31,446	-	-	-	-	167,869	הכנסות מדמי ניהול
75,029	(4,906)	14,760	39,902	36,348	3,554	-	25,273	הכנסות מעמלות
1,946,648	(7,452)	53,554	1,029,902	295,878	407,768	326,256	870,644	סך הכל הכנסות
1,368,923	-	-	846,064	260,146	307,938	277,980	522,859	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(206,937)	-	-	(151,797)	(118,146)	(31,540)	(2,111)	(55,140)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
1,161,986	-	-	694,267	142,000	276,398	275,869	467,719	עמלות והוצאות רכישה אחרות הוצאות הנהלה וכלליות הפחתת נכסים בלתי מוחשיים הוצאות מימון
359,055	(4,906)	17,086	181,328	86,987	82,512	11,829	165,547	
288,661	(1,736)	22,545	98,201	33,966	37,845	26,390	169,651	
15,242	-	3,794	3,546	3,546	-	-	7,902	
94,498	(810)	88,505	1,021	681	340	-	5,782	
1,919,442	(7,452)	131,930	978,363	267,180	397,095	314,088	816,601	סך הכל הוצאות
19,520	-	19,520	-	-	-	-	-	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות, נטו
46,726	-	(58,856)	51,539	28,698	10,673	12,168	54,043	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

(*) נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה סעיף ב' להלן.
 (**) כולל את תוצאות הפעולות של שומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 1(א).

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים (המשך)

א. (המשך)

ל-6 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007								
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מוקצה למגזרים	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
בלתי מבוקר אלפי ש"ח								
1,696,575	(825)	-	828,626	350,152	296,914	181,560	868,774	פרמיות שהורווחו ברוטו
239,685	-	-	146,784	121,223	21,144	4,417	92,901	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
1,456,890	(825)	-	681,842	228,929	275,770	177,143	775,873	פרמיות שהורווחו בשייר
863,249	-	17,200	86,231	26,903	12,541	46,787	759,818	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
266,874	-	34,638	-	-	-	-	232,236	הכנסות מדמי ניהול
57,451	-	12,402	24,875	22,607	2,268	-	20,174	הכנסות מעמלות
2,644,464	(825)	64,240	792,948	278,439	290,579	223,930	1,788,101	סך הכל הכנסות
1,928,593	-	-	575,538	226,192	220,426	128,920	1,353,055	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(194,538)	-	-	(128,461)	(107,695)	(25,242)	4,476	(66,077)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,734,055	-	-	447,077	118,497	195,184	133,396	1,286,978	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
270,822	-	17,071	143,697	78,351	57,728	7,618	110,054	עמלות והוצאות רכישה אחרות
241,125	(825)	18,284	73,539	30,271	25,623	17,645	150,127	הוצאות הנהלה וכלליות
11,134	-	3,792	-	-	-	-	7,342	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
20,170	-	14,860	981	746	235	-	4,329	הוצאות מימון
2,277,306	(825)	54,007	665,294	227,865	278,770	158,659	1,558,830	סך הכל הוצאות
3,682	-	3,682	-	-	-	-	-	חלק הקבוצה בהפסדי חברות כלולות, נטו
370,840	-	13,915	127,654	50,574	11,809	65,271	229,271	רווח לפני מסים על ההכנסה

(*) נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה סעיף ב' להלן.

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים (המשך)

א. (המשך)

ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2008 (**)

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מוקצה למגזרים	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (*)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
בלתי מבוקר אלפי ש"ח								
988,673	(492)	-	534,734	193,743	204,949	136,042	454,431	פרמיות שהורווחו ברוטו
140,978	-	-	94,350	74,026	15,954	4,370	46,628	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
847,695	(492)	-	440,384	119,717	188,995	131,672	407,803	פרמיות שהורווחו בשייר
391,378	(1,088)	22,419	65,615	19,124	10,062	36,429	304,432	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
102,984	(523)	16,444	-	-	-	-	87,063	הכנסות מדמי ניהול
36,872	(2,492)	7,318	16,966	15,244	1,722	-	15,080	הכנסות מעמלות
1,378,929	(4,595)	46,181	522,965	154,085	200,779	168,101	814,378	סך הכל הכנסות
945,438	-	-	373,305	70,787	159,036	143,482	572,133	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(44,556)	-	-	(15,819)	1,630	(15,579)	(1,870)	(28,737)	
900,882	-	-	357,486	72,417	143,457	141,612	543,396	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
190,904	(2,492)	7,882	89,563	45,330	37,737	6,496	95,951	עמלות והוצאות רכישה אחרות
148,376	(1,293)	12,459	50,263	15,960	19,833	14,470	86,947	הוצאות הנהלה וכלליות
7,786	-	1,884	1,773	1,773	-	-	4,129	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
62,196	(810)	58,881	54	4	50	-	4,071	הוצאות מימון
1,310,144	(4,595)	81,106	499,139	135,484	201,077	162,578	734,494	סך הכל הוצאות
14,124	-	14,124	-	-	-	-	-	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות, נטו
82,909	-	(20,801)	23,826	18,601	(298)	5,523	79,884	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

(*) נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה סעיף ב' להלן.
 (**) כולל את תוצאות הפעולות של שומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 1(א).

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים (המשך)

א. (המשך)

ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מוקצה למגזרים	ביטוח כללי			רכב חובה	רכב רכוש	רכב אחר	סה"כ	ביטוח חיים	וחסכון ארוך טווח (*)	
			בלתי מבוקר	אלפי ש"ח								
850,105	-	-	415,360	174,536	149,786	91,038				434,745	פרמיות שהורווחו ברוטו	
124,605	-	-	79,526	64,181	13,166	2,179				45,079	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה	
725,500	-	-	335,834	110,355	136,620	88,859				389,666	פרמיות שהורווחו בשייר	
572,116	-	4,161	49,357	15,486	7,466	26,405				518,598	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות	
145,932	-	18,048	-	-	-	-				127,884	הכנסות מדמי ניהול	
26,195	-	7,140	9,828	9,074	754	-				9,227	הכנסות מעמלות	
1,469,743	-	29,349	395,019	134,915	144,840	115,264				1,045,375	סך הכל הכנסות	
1,096,933	-	-	306,274	133,056	109,218	64,000				790,659	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו	
(105,872)	-	-	(74,265)	(67,064)	(12,707)	5,506				(31,607)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	
991,061	-	-	232,009	65,992	96,511	69,506				759,052	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר	
123,226	-	7,809	64,788	33,630	27,070	4,088				50,629	עמלות והוצאות רכישה אחרות	
124,174	-	8,905	39,018	16,094	12,741	10,183				76,251	הוצאות הנהלה וכלליות	
5,566	-	1,895	-	-	-	-				3,671	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים	
12,236	-	10,273	474	366	108	-				1,489	הוצאות מימון	
1,256,263	-	28,882	336,289	116,082	136,430	83,777				891,092	סך הכל הוצאות	
3,764	-	3,764	-	-	-	-				-	חלק הקבוצה בהפסדי חברות כלולות, נטו	
217,244	-	4,231	58,730	18,833	8,410	31,487				154,283	רווח לפני מסים על ההכנסה	

(* נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה סעיף ב' להלן.)

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים (המשך)

א. (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007								
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מוקצה למגזרים	ביטוח כללי			רכב חובה	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (* טווח)	
			סה"כ	אחר	רכב רכוש			
מבוקר אלפי ש"ח								
3,450,446	(926)	-	1,691,894	713,197	610,990	367,707	1,759,478	פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	-	-	323,424	265,598	48,423	9,403	184,854	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,168	(926)	-	1,368,470	447,599	562,567	358,304	1,574,624	פרמיות שהורווחו בשייר
944,682	(108)	29,499	164,348	52,103	25,965	86,280	750,943	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
387,366	-	67,381	-	-	-	-	319,985	הכנסות מדמי ניהול
99,312	-	21,603	43,312	40,336	2,976	-	34,397	הכנסות מעמלות
4,373,528	(1,034)	118,483	1,576,130	540,038	591,508	444,584	2,679,949	סך הכל הכנסות
3,174,140	-	-	1,174,895	435,829	447,639	291,427	1,999,245	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(352,835)	-	-	(222,459)	(178,612)	(44,760)	913	(130,376)	בניכוי - חלקם של מבטחי משנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
2,821,305	-	-	952,436	257,217	402,879	292,340	1,868,869	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
584,583	-	42,142	285,225	152,866	116,527	15,832	257,216	עמלות והוצאות רכישה אחרות
475,203	(926)	35,146	145,227	57,001	55,318	32,908	295,756	הוצאות הנהלה וכלליות
22,024	-	7,585	-	-	-	-	14,439	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
85,973	(108)	77,356	2,005	1,578	427	-	6,720	הוצאות מימון
3,989,088	(1,034)	162,229	1,384,893	468,662	575,151	341,080	2,443,000	סך הכל הוצאות
1,801	-	1,801	-	-	-	-	-	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות, נטו
386,241	-	(41,945)	191,237	71,376	16,357	103,504	236,949	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

(* נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, ראה סעיף ב' להלן.)

באור 4: - מגזרי פעילות מאוחדים (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי תחומי גמל ופנסיה הכלולים במגזר פעילות ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	ל-3 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		ל-6 החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2007	2008	2007	2008	
מבוקר	בלתי מבוקר				
	אלפי ש"ח				
					<u>תחום הפנסיה</u>
188,553	46,297	55,017	93,542	109,039	הכנסות מדמי ניהול
13,072	5,056	6,369	8,345	8,742	הכנסות מהשקעות
(10,621)	(594)	(9,806)	(8,008)	(19,724)	הוצאות שיווק
(99,857)	(23,396)	(25,687)	(45,953)	(50,787)	הוצאות הנהלה וכלליות
(9,800)	(2,450)	(2,450)	(4,900)	(4,900)	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
<u>81,347</u>	<u>24,913</u>	<u>23,443</u>	<u>43,026</u>	<u>42,370</u>	סה"כ רווח לפני מסים
					<u>תחום הגמל</u>
33,347	7,788	15,620	14,860	26,655	הכנסות מדמי ניהול
-	-	10	-	22	הכנסות מהשקעות
(5,326)	(1,641)	(3,831)	(2,411)	(5,223)	הוצאות שיווק
(6,454)	(1,666)	(4,418)	(2,971)	(7,748)	הוצאות הנהלה וכלליות
(3,509)	(795)	(894)	(1,212)	(1,485)	הוצאות מימון
(4,639)	(1,221)	(1,679)	(2,442)	(3,002)	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
<u>13,419</u>	<u>2,465</u>	<u>4,808</u>	<u>5,824</u>	<u>9,219</u>	סה"כ רווח לפני מסים

באור 5: - הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח

הודעה על פי תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונין (להלן - תקנות ההון):

שומרה	מנורה ביטוח
ליום 30 ביוני 2008	
אלפי ש"ח	

הון עצמי מינימלי:

81,055	1,837,388	הסכום הנדרש על פי התקנות (1)
76,987	2,286,113	הסכום המחושב על פי התקנות (2)
(4,068)	448,725	
(3,586)	-	בניכוי השקעה בסיני סוכנות לביטוח
(7,654)	448,725	עודף (גרעון) ליום המאזן (4)
10,000		שטר הון שהונפק לאחר תאריך המאזן למנורה ביטוח (3)
2,346		עודף

הון ראשוני:

52,591	78,912	הסכום המינימלי הנדרש על פי התקנות
70,115	1,543,608	הסכום המחושב על פי התקנות
17,524	1,464,696	עודף

(1) הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

-	548,223	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואישפוז
-	552,158	חברה מאוחדת - מבטחים פנסיה
-	143,764	חברה מאוחדת - שומרה
-	144,152	בגין סיכונים מיוחדים בביטוח חיים
-	191,747	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (בעיקר הלוואות ומקדמות לסוכנים)
-	1,580,044	

(2) כולל כתבי התחייבות נדחים, במנורה ביטוח בסך 742,505 אלפי ש"ח ובשומרה בסך 6,872 אלפי ש"ח.

(3) לאחר תאריך המאזן הנפיקה שומרה שטר הון למנורה ביטוח בסך של 10,000 אלפי ש"ח. כתב ההתחייבות עומד לפרעון בתשלום אחד ביום 3 בספטמבר, 2012, ואולם החל מיום 3 בספטמבר, 2010 ידחה מועד הפרעון מדי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם ניתנה הודעה לפחות 30 יום מראש מאת שומרה או מנורה ביטוח.

באור 5: - הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח (המשך)

הודעה על פי תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקוניהן (להלן - תקנות ההון): (המשך)

(4) (א) בחוזר מיום 6 במאי, 2008 נקבע כי חברת ביטוח לא תחלק דיבידנדים בסכום העולה על מחצית הרווחים מפעילות רגילה מתחילת שנת 2008, אלא באישורו המוקדם של המפקח.

(ב) חלוקת דיבידנד מעודפי הון כפופה לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.

(ג) בחודשים אוקטובר 2007 ואפריל 2008 פורסמו טיוטות תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח)(תיקון), התשס"ח-2007.

במסגרת הטייטא מוצע להוסיף לדרישות ההון הקיימות דרישות הון בגין קטגוריות אלו:

- (1) נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה.
- (2) סיכוני קטסטרופה בעסקי ביטוח כללי.
- (3) סיכוני אשראי כשיעור מהנכסים לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים.
- (4) סיכונים תפעוליים.
- (5) סיכונים בגין התחייבות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים.

דרישות ההון החדשות צפויות להגדיל באופן משמעותי את ההון העצמי המינימלי הנדרש, אולם לא ניתן להעריך את השפעתן עד לגיבוש הסופי של התקנות. הגדלת ההון תתבצע עד סוף שנת 2010 בשלושה חלקים שנתיים שווים.

(ד) בחודש יוני, 2008 פורסם חוזר בדבר אופן יישום כללי ההצגה והמדידה לפי ה-IFRS לצורך חישוב ההון הנדרש וההון המוכר של חברות ביטוח, החל מהדוחות הכספיים בגין הרבעון השני בשנת 2008. מטרת החוזר הינה לקבוע הוראות לעניין אופן יישום תקנות ההון לגבי השקעות בחברות מוחזקות (לרבות חברות ביטוח וחברות מנהלות שבשליטת חברת הביטוח). לפי החוזר, דרישות ההון לפי תקנות ההון יוסיפו להיות מבוססות על דוחות סולו. לצורך חישוב ההון המוכר לפי תקנות ההון, ההשקעה של חברת ביטוח בחברת או בחברה מנהלת נשלטת וכן בחברות מוחזקות אחרות תחושב על בסיס שיעור ההחזקה המשורשר בהן.

(ה) בחודש יולי, 2008 פורסם חוזר בדבר היערכות ל-Solvency II. החוזר פורסם בהמשך לאימוץ נוסח מוצע של דירקטיבה Solvency II (להלן - הדירקטיבה המוצעת) על-ידי האיחוד האירופי. הדירקטיבה המוצעת מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפרעון והלימות ההון של חברות ביטוח במדינות האיחוד ומטרתה לשפר את ההגנה על כספי בעלי הפוליסות, להעמיק את האינטגרציה בין שווקים ולהגביר את התחרותיות בתחום. על-פי האמור בחוזר, בכוונת הפיקוח על הביטוח ליישם את הוראות הדירקטיבה המוצעת לגבי חברות ביטוח בישראל במועד יישומה במדינות החברות באיחוד האירופי, הצפויה במחצית השנייה של שנת 2012. הדירקטיבה המוצעת מבוססת על שלושה נדבכים: דרישות כמותיות, דרישות איכותיות ודרישות גילוי. לצורך יישום הדירקטיבה, הורה המפקח לכל מבטח למנות גורם אחראי בהנהלה וצוות מפתח של בעלי תפקידים בחברה שיהיו אחראים לקידום הדירקטיבה המוצעת וכן למסד וועדת דירקטוריון ייעודית. המבטחים הונחו לאשר בדירקטוריון תכנית היערכות ארגונית ומיכונית ולהחליט בדבר הקצאת משאבים ליישום הדירקטיבה. בנוסף הונחו המבטחים לדווח לדירקטוריון, למפקח ולציבור, באמצעות דוח הדירקטוריון, אודות התקדמות היישום של הדירקטיבה, וכן הונחו לבצע סקר הערכה כמותית לצורך חישוב הדרישות הכמותיות. במקביל הודיע המפקח על הקמת וועדה מקצועית שתלווה את היישום ותסייע בהתאמת הנדרשות ליישום הדירקטיבה בארץ, בה יהיו חברים, בנוסף לנציגי המפקח, נציגי חברות הביטוח ומומחה מטעמן.

באור 5: - הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח (המשך)

(4) (המשך)

(ו) היתר שליטה לבעלי השליטה בגופים המוסדיים:

בהיתר שנתן המפקח לבעל השליטה במנורה ביטוח ובחברות המאוחדות, אשר נכנס לתוקף ביום 16 בדצמבר, 2007, התחייבה החברה, בהיותה בעלת השליטה, במישרין או בעקיפין, במנורה ביטוח, במבטחים פנסיה, בשומרה ובמנורה מבטחים גמל (להלן - הגופים המוסדיים), להשלים בכל עת את ההון העצמי של הגופים המוסדיים עד לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן.

תקרת ההתחייבות כאמור לעיל, לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 846 מיליוני ש"ח לעניין מנורה ביטוח, ועל הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 32 מיליוני ש"ח לעניין שומרה (הסכומים צמודים למדד שפורסם בחודש יולי 2007).

ההתחייבות תמומש רק כאשר ההון העצמי של הגופים המוסדיים יהיה שלילי, ובגובה סכום ההון השלילי, ובלבד שסכום ההשלמה לא יעלה על תקרת ההתחייבות כאמור. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים בכפוף לאמור להלן.

ההתחייבות כאמור לעיל, תפוג מאליה במועד המוקדם בו יתקיימו אחד משני התנאים המפורטים להלן:

1. להונה העצמי של מנורה ביטוח יוזרמו 300 מיליוני ש"ח נוספים ממקורות חיצוניים ובנוסף, לא יפחת ההון העצמי הקיים במנורה ביטוח מ-120% מההון העצמי הנדרש ממנורה ביטוח לפי תקנות ההון.

2. מנורה ביטוח ושומרה יעמידו את מלוא ההון העצמי הנדרש לפי טיטות תקנות ההון החדשות כפי שיאושרו (ראה סעיף ג' לעיל).

מובהר כי במועד בו יתוקנו תקנות ההון, לא יחול עוד האמור בסעיף 1. לעיל. במידה ותקנות ההון לא יתוקנו עד ליום 31 בדצמבר, 2008, מנורה ביטוח תהיה רשאית לפנות בבקשה להסרת הדרישות כאמור.

לאחר תאריך המאזן פגה ההתחייבות, וזאת לאחר שהתקיים תנאי 1 כאמור לעיל. מנורה ביטוח נדרשת להמשיך ולעמוד בתנאי לפיו לא יפחת ההון העצמי הקיים במנורה ביטוח מ-120% מההון העצמי הנדרש ממנה לפי תקנות ההון, וזאת עד למועד כניסתן לתוקף של תקנות ההון החדשות ועמידת מנורה ביטוח בהוראות התקנות כאמור.

באור 6: - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

א. התנודתיות הגבוהה בשוק ההון שהחלה במהלך שנת 2007 נמשכה גם בתקופת הדוח וקיבלה ביטוי בדרך של ירידת שוקי המניות בארץ ובעולם ובהמשך מגמת החלשות של הדולר מול השקל. לתופעות כאמור השפעה שלילית על פעילות הנוסטרו (הון עצמי, ביטוח כללי וביטוח חיים מבטיח תשואה) וכן על פעילות פוליסות משתתפות ברווחים. בתקופת הדוח הושגה, במסגרת פוליסות משתתפות ברווחי השקעה, תשואה ריאלית מצטברת שלילית בשיעור של 6.3% וכתוצאה מכך מנורה ביטוח לא גבתה דמי ניהול משתנים בגין נכסי פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שהונפקו עד שנת 2003. כל עוד לא תושג תשואה מצטברת חיובית, מנורה ביטוח לא תהא זכאית לגבות דמי ניהול משתנים העומדים נכון לתאריך הדוח על סך של כ- 73 מיליון ש"ח וכ- 83 מיליון ש"ח נכון ל- 31 ביולי, 2008.

ב. ביום 1 ביולי, 2007 התקשרה מנורה מבטחים גמל בע"מ חברה בת של מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן - מבטחים גמל) עם קובץ חברה לניהול קופות גמל בע"מ - בשמה של בנק הפועלים בע"מ (להלן - המוכרת), בהסכם לפיו תרכוש מבטחים גמל את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "יתר" קופת גמל לתגמולים. תמורת הרכישה התחייבה מבטחים גמל לשלם למוכרת סך של 33 מיליון ש"ח בכפוף להתאמות. ביום 2 במרס, 2008 הועברה הקופה האמורה לניהול מבטחים גמל, וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים לשם כך לרבות אישור הממונה ואישור החשב הכללי במשרד האוצר. ראה גם באור ג' להלן.

באור 6: - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

ג. ביום 29 במאי 2008 הנפיקה חברה מאוחדת מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון) על-פי תשקיף 200,000,000 ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות (סדרה א'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, של מנורה גיוס הון (להלן - התעודות המוצעות). התעודות המוצעות הונפקו בדרך של הרחבת סדרה שנרשמה לראשונה בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, על-פי תשקיף שפרסמה מנורה גיוס הון ביום 3 במאי, 2007 (להלן - סדרה א'), נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.05%, צמודות (קרן וריבית) למדד המחירים לצרכן שפורסם בגין חודש אפריל, 2007 ועומדות לפרעון ב-11 תשלומים שנתיים שווים ביום 1 ביולי בכל אחת מהשנים 2012 עד 2022. הריבית על תעודות ההתחייבות (סדרה א') תשלום בתשלומים שנתיים ביום 1 ביולי של כל שנה קלנדארית החל בשנת 2008 ועד מועד פרעון הסופי ביום 1 ביולי, 2022.

ד. בחודש אפריל 2008 חתמה חברה מאוחדת מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (להלן - מנורה נדל"ן), באמצעות חברה זרה בשליטתה, על הסכם לרכישת מניות בחברה רוסית שבבעלותה קרקע בהיקף של כ-43 דונם בסנט פטרסבורג ברוסיה, וזאת בחלקים שווים עם חברה המאוגדת ונסחרת בפולין. היקף העסקה מסתכם בכ-48 מיליוני יורו. היקף ההשקעה הישיר של מנורה נדל"ן עומד על כ-11.5 מיליוני יורו. בכוונת הצדדים ליזום פרויקט לפיתוח של הקרקע הנרכשת הממוקמת במרכז סנט פטרסבורג ולהקים באתר מבני משרדים בשטח של כ-130 אלף מ"ר. השלמת הפרוייקט צפויה להיות בין השנים 2011-2013. מימון פרויקט הבנייה צפוי להתבצע באמצעות הלוואות "ליווי בניה" מבנקים זרים. העסקה הושלמה בחודש יוני 2008.

ה. ביום 30 ביוני, 2008 התקשרה מנורה פיננסים בע"מ בהסכם לפיו תרכוש 60% ממניותיה של קרן ההשתלמות למהנדסים בע"מ (להלן - החברה המנהלת), שכל פעילותה ניהול קרן השתלמות למהנדסים. תמורת הרכישה התחייבה מנורה פיננסים לשלם סך של כ-24 מיליוני ש"ח. החברה המנהלת תעבור לניהול מנורה פיננסים לאחר קבלת כל האישורים הנדרשים, לרבות אישור הממונה ואישור החשב הכללי במשרד האוצר.

באור 7: - התחייבויות תלויות

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות

הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 1-12 ו-15 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת מנורה ביטוח וכן הנהלת שומרה (לעניין תובענה 9 בלבד) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטית שקיבלו, יותר סביר ("more likely than not") כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ושומרה תתקבלנה והבקשות לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות כאמור בהן יותר סביר כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח.

להערכת הנהלת מנורה ביטוח, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח. הפרשות שכללה מנורה ביטוח הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 13, 14, 16 ו-17 להלן, אשר הוגשו בתקופת הדוח ולאחריה, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי אישורן, ולפיכך לא נכללה בדוחות הפרשה בגין תובענות אלו.

1. ביום 21 בספטמבר, 2004 הוגשה כנגד מנורה ביטוח וסוכנות ביטוח הפועלת עימה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק הפיקוח. לטענת התובע הטענה מנורה ביטוח, כמו גם סוכנות הביטוח, את מבוטחיה בביטוח כלי שייט, בכך שהנפיקה פוליסות לביטוח כלי שייט בלא שהיה בידיה רישיון מבטח בענף זה. במסגרת התביעה, מבקש התובע להשיב את הפרמיות ששולמו למנורה ביטוח על ידו ועל-ידי מבוטחים אחרים כאמור, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית של התובע עומד על סך של 330 דולר. סכום התובענה הייצוגית לא כומת על-ידי התובע, והוא מבקש לכמתו לאחר קבלת פרטים ממנורה ביטוח.

ביום 5 בינואר, 2005 הגישה מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית וביום 3 במרץ, 2005 הגיש התובע תשובה לתגובת מנורה ביטוח. ביום 12 באפריל, 2005 הגישו מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח בקשה למחיקת סעיפים מתשובת התובע. עד למועד זה לא ניתנה החלטה בבקשה זו. ביום 13 בדצמבר, 2007 הגיש התובע בקשה לצרוף מבקש ייצוגי בנוסף לו. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה זו ביום 3 בפברואר, 2008, במסגרתה התבקש בית המשפט לדחות את בקשת הצירוף. ביום 1 באפריל, 2008 אישר בית המשפט הסדר דיוני בין הצדדים לפיו התובע הייצוגי יחלף, המחלוקת בין הצדדים תצטמצם לשאלות משפטיות בלבד והצדדים יגישו סיכומיהם בכתב. הצדדים הגישו סיכומיהם בכתב.

באור 7: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

2. ביום 18 באוקטובר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד מנורה ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות). התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית הוגשו מכוח חוק הפיקוח וחוק הגנת הצרכן התשנ"ה-1995. לטענת התובעים הטעו הנתבעות את התובעים ומבוטחים נוספים בביטוח בריאות אשר הינם חיילים בשירות צבאי, בכך שלא הביאו לידיעתם כי החל ממועד גיוסם היקף הכיסוי הביטוחי הינו זניח, מכיוון שהשימוש בכיסוי הביטוחי על-ידי חייל, מותנה בהסכמה מוקדמת של הצבא וכן בשל העובדה שקבלת טיפול מגורם אזרחי תשלול את אחריות הצבא לפציעת החייל. במסגרת התביעה, מבקשים התובעים להשיב את הפרמיות ששולמו לנתבעות על ידם ועל-ידי מבוטחים נוספים כאמור בתקופת היותם חיילים, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית כנגד כל הנתבעות עומד על סך של 4,883 ש"ח. סכום התביעה הייצוגית לא כומת על ידי התובעים והם מבקשים לכמתו לאחר קבלת פרטים מהנתבעות. עם זאת, מציינים התובעים כי הם מעריכים את סכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות בסדר גודל של כ- 70 מליון ש"ח. ביום 10 באפריל, 2005 הגישה מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

ביום 2 ביולי, 2005 הגישו התובעים את תשובתם לתגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 21 ביוני, 2006 איפשר בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בנדון. בקדם משפט אשר התקיים ביום 22 בינואר, 2007 הסכימו הצדדים לוותר על חקירות בתיק ולהגיש את סיכומיהם. ביום 3 ביולי, 2007, בטרם הגישה מנורה ביטוח סיכומים מטעמה, הגישו התובעים בקשה להוספת ראיה. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה ביום 7 באוקטובר, 2007. ביום 23 באוקטובר, 2007 התיר בית המשפט הוספת הראיות והורה על הגשת הסיכומים על ידי התובעים תוך 60 ימים. הצדדים הגישו את סיכומיהם לבית המשפט והתובעים אף הגישו את סיכומי התשובה.

3. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד מנורה ביטוח ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. מנורה ביטוח הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה מנורה ביטוח ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת ומנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 19 במאי, 2008 התקיים דיון והצדדים יגישו סיכומיהם בכתב.

4. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי מנורה ביטוח מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה מנורה ביטוח את חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

הסעד המבוקש על ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות מנורה ביטוח את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. הדיון בבקשה הועבר לבית המשפט במחוז מרכז. ביום 1 במאי, 2008 הוגשה עמדת היועץ המשפטי לתיק והצדדים ממתינים להחלטת בית המשפט בקשר עם חקירת המצהירים והגשת סיכומים. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, בהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה). על-פי ההכרעה, על מנורה ביטוח לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה מנורה ביטוח לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה מנורה ביטוח ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. התיק בערעור קבוע לסיכומים בכתב.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

5. ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה מנורה ביטוח מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, מנורה ביטוח עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם מנורה ביטוח או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם מנורה ביטוח, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשייה הנטענים, הטעתה מנורה ביטוח את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח.

הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקת ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישורו.

ביום 28 בנובמבר, 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר, 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בוחן בימים אלה את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש יוני 2008. הצדדים הגישו בקשה לדחיית מועד הדיון עד להשלמת הבדיקה של המומחה.

6. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של מנורה ביטוח. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת ההמתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, מנורה ביטוח (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבוטחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת ההמתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מליון ש"ח כנגד מנורה ביטוח. מנורה ביטוח הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר, 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב אשר הוגשו על ידי הצדדים.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

7. ביום 20 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא דרישה להחזר מלוא תשלומי 3 פרמיות חודשיות ראשונות ששולמו על ידי מבוטחים חדשים שהצטרפו לביטוח בריאות ו/או "ביטוח ניתוח" (להלן - פוליסות בריאות) של הנתבעות, בגין תקופת אכשרה בת 3 חודשים שתחילתה במועד תחילת תוקפן של פוליסות הביטוח (להלן - תקופת אכשרה). לטענת התובעים, מכיוון שעל פי תנאי פוליסות הבריאות מקרה ביטוח שחל במהלך תקופת האכשרה לא מוכר כמקרה שלגביו חל כיסוי ביטוחי, אזי לכאורה המבוטח משלם דמי ביטוח עבור מוצר ו/או שירות שאיננו מסופק לו משך תקופת האכשרה, ומכאן שגביית דמי הביטוח בתקופה זו הינה שלא כדין. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר מלא של דמי הביטוח ששולמו על ידי מבוטחים בפוליסות הנ"ל במהלך תקופת האכשרה והפסקת גביית דמי ביטוח בגין תקופה אכשרה בעתיד. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח מנורה ביטוח הועמד על סך של 280 ש"ח (משוערך ליום הגשת התביעה) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (לרבות בגין פוליסות שבוטלו בעבר) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 731 מליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

8. ביום 8 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה היא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שמנורה ביטוח שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 87 מליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

9. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 8 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 60 מליון ש"ח. שומרה טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

10. ביום 3 בינואר, 2008, הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלם כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיית המפקח. עילות התביעה העיקריות הנטענות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט.

הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 229 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

11. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלא כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן - תקנות הפיקוח). על פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנטענות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על פי הטענה שלא כדין או התשוואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבטוח של מנורה ביטוח הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 244 מליון ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 18 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה. ישיבת קדם משפט נקבע בתיק זה ליום 30 בנובמבר, 2008.

12. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבטוחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלומם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוסרות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס למנורה ביטוח, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליון ש"ח. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חו"ד שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיצוי שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10 ביולי, 2005 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת.

עילות התביעה הנטענות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב, מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת ודו"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10 ביולי, 2005 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28א' לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין, וכן לפסוק שכר טרחה ראוי לעורכי הדין המייצגים וגמול הולם לתובעים, במעמדם כתובעים ייצוגיים. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

13. ביום 20 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, וכנגד שומרה, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות, וכנגד תאגיד נוסף שאיננו מבטח (להלן ביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, הינה, לפי הטענה, בהטעה, באי גילוי ובהתעשרות שלא כדין של הנתבעות באמצעות גביית דמי ביטוח בפוליסת ביטוח מקיף לרכב, בגין כיסוי ביטוחי נוסף [ריידר] מפני גניבה ו/או החלפה של מערכת שמע לרכב בדגמי רכבים בהם מורכבת מערכת שמע אינטגרלית מקורית (להלן - מערכת שמע אינטגרלית). לטענת התובעים, מדובר בגביית שווא, שכן בפועל, הנתבעות לא נדרשות לממש הכיסוי ו/או שהן נדרשות לממשו בהיקף כה זניח, עד כי לא ראוי לחייב בגינו בדמי ביטוח בסכום כלשהו או בסכום השווה לזה הנגבה על ידן בפועל. כמו כן, טוענים התובעים כי הנתבעות לא יידעו ו/או גילו למבוטחיהן כי ניתן להסיר מפוליסת הביטוח את הכיסוי הביטוחי של מערכת השמע האינטגרלית. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר רכש פוליסת ביטוח מקיף ו/או מנוי לכיסוי ביטוחי של חבילה ספציפית מאת הנתבעות, ואשר שילם בשבע השנים האחרונות, במסגרת פוליסת ביטוח מקיף לרכב, דמי ביטוח ו/או דמי מנוי עבור כיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית.

התובעים מעמידים את הנזק האישי לכל אחד מחברי הקבוצה על סך של כ- 50 ש"ח, בממוצע. התובעים טרם אמדו את הנזק לקבוצה, אך מעריכים כי מדובר בעשרות רבות של מיליוני ש"ח. עילות התביעה הינן מכוח חוק החוזים (חלק כללי), חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), חוק הגנת הצרכן, חוק המכר, פקודת הנזיקין (נוסח חדש), וחוק עשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעים הינם ביטול ההוראה בפוליסה הנוגעת לכיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית ברכב, מתן צו עשה כנגד הנתבעות שיורה על החזר דמי הביטוח בגין כיסוי למערכת שמע אינטגרלית, או לכל הפחות החלק היחסי מדמי הביטוח כאמור (המשקלל את שיעור הסיכון בפועל), שנגבו על ידי הנתבעות, על פי הטענה, שלא כדין וכן בקשה להמצאת מסמכים לצורך בירור וכימות הנזק הנתבע וזיהוי מדויק של הקבוצה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

14. ביום 23 במרס, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח (להלן - הנתבעת), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיף 28(א) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א - 1981 ותקנה 27(ז) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו - 1986, המורות כי מקום בו מוגשת תביעה לתגמולי ביטוח, והכספים משולמים לתובע בחלוף 30 ימים מאת הגשת התביעה, על המבטח להוסיף לתגמולי הביטוח ריבית שנתית בשיעור 4% בעבור התקופה שמחלוף 30 יום ממועד הגשת התביעה ועד למועד התשלום בפועל. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מתשלום תוספת הריבית כאמור ומחתימה את התובעים על כתבי סילוק. בכך, לטענת התובע, מתעשרת הנתבעת שלא כדין. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג כוללת כל אדם אשר, במשך 7 השנים הקודמות להגשת התובענה, קיבל מהנתבעת תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי, בין אם היה מבוטח אצל הנתבעת בביטוח מקיף ובין אם קיבל תגמולי ביטוח כצד ג' (נפגע), מקום בו שולמו לאותו אדם תגמולי הביטוח בחלוף 30 יום ומעלה מיום הגשת התביעה לנתבעת וללא שצורפה לכספי תגמולי הביטוח ריבית שנתית בגובה 4% כמתחייב מהוראות הדין.

הנזק האישי לו טוען התובע הינו כ- 14 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 19.3 מיליון ש"ח. עילות התביעה הן: הפרת חובות חקוקות מכוח חוק חוזה ביטוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) וכן עשיית עושר ולא במשפט. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

15. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח (להלן - הנתבעת) תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כלל הנשים אשר רכשו מהנתבעת פוליסות המכונות "ביטוח מנהלים" בהן נערכה הבחנה בין גברים לנשים לעניין תשלום הגמלא אך לא נעשתה הבחנה בין המינים לעניין פרמיית ריסק. התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עילות התביעה הן: הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן: "חוק איסור הפליה"); הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד כמשמעותו בחוק החוזים האחידים. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נוהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדין, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלה למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל, ולהורות כי במקרה של תשלום חד פעמי במקום גמלא יוגדל הסכום החד פעמי למבוטחת אישה בהתאם ליחס שביין מקדם הגמלא למבוטח גבר למקדם הגמלה למבוטחת אישה בגיל הרלבנטי. 2) הפחתה של סכומי הריסק שנגבו מהתובעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. מנורה ביטוח הגישה בקשה לסילוק התובענה על הסף בשל העדר סמכות עניינית של בית הדין לעבודה לדון בתובענה. בית הדין התיר למנורה ביטוח לא להגיש את תגובתה לגוף התובענה והבקשה עד להכרעה בבקשה לסילוק.

16. ביום 30 ביולי, 2008 הוגשה כנגד שומרה תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הינה, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיפים 65, 67, 56(א) ו-56(ג) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, סעיף 12(א) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 והוראה של המפקח על הביטוח, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח, לרבות את שכר טרחת השמאי. לטענת התובע, שומרה נמנעת מלשלם ו/או להשיב לצד ג' את מלוא שכר טרחת השמאי. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם אשר היה זכאי לקבל משומרה, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב במהלך 7 השנים האחרונות, ושומרה לא השיבה ו/או שילמה לידי, את מלוא הסכום ששילם בגין שכר טרחת השמאי ו/או חלק ממנו. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 150 ש"ח, ומעריך את הנזק הכולל לקבוצה בכ- 6.8 מיליוני ש"ח. עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. בשלב מקדמי זה, לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית.

17. ביום 3 באוגוסט, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, לפי הטענה, באי תשלום שיפוי למבוטחי החברה בביטוחי רכב, בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב על פי דרישתה תוך הפרת הוראות סעיף 1 לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן - הפוליסה התקנית). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר זכה, החל מיום 1.4.04 לקבל מהחברה תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי או מסחרי עד 4 טון, לרבות בשל אובדן גמור, אובדן להלכה או גניבה עת היה מבוטח אצל החברה בביטוח לפי פרק א' לפוליסה התקנית ולא קיבל את כל ו/או חלק מתגמולי הביטוח בגין אובדן או נזק שנגרם לאמצעי המיגון כאמור. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 550 ש"ח ובהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים של החברה ועל חישובים שביצע לעניין זה, העריך את הנזק הכולל לקבוצה כהגדרתה לעיל בכ- 23 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הינן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. בשלב מקדמי זה, לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה ואת הסיכויים לאישורה כתובענה ייצוגית.

באור 7: - התחייבויות תלויות (המשך)

ב. תביעות

1. ביום 4 בספטמבר, 2002 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה (להלן - התביעה) כנגד מנורה ביטוח וכנגד המנהל הכללי שלה על-ידי עורך דין שייצג את מנורה ביטוח בתובענות ביטוחיות שהוגשו כנגדה (להלן - התובע). במסגרת התביעה נכללה, בין היתר, עילת תביעה בגין אובדן שכר טרחה עתידי של התובע, עקב אי העברת תובענות לטיפולו. התביעה לעניין זה, הינה על סך 15 מליוני ש"ח. ביום 17 בינואר, 2008 הגיש התובע כתב תביעה מתוקן (ללא שתיקן את סכום התביעה). לאחרונה הושגה פשרה בתיק זה שנוגעת בעיקרה לעילת התביעה לתשלום שכר ראוי בגין טיפול בתיקים שהתובע התפטר מהמשך הייצוג בהם. הסכם הפשרה הוגש וקיבל תוקף של פסק דין, ובכך הגיעה התביעה לידי סיום.

2. בחודש דצמבר 2003, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) בסך 6.5 מליוני ש"ח כנגד מנורה ביטוח, ממלא מקום המנהל הכללי שלה לשעבר ואחרים על-ידי סוכני ביטוח ואחרים (להלן - התובעים). עניינה של התביעה הוא חדירה שבוצעה לפני מספר שנים, למאגר המידע של מנורה ביטוח על-ידי מתחרים עסקיים של התובעים וטענה, כי בעקבות חדירה זאת, הושג מידע אשר שימש את המתחרים לפגוע בעסקי התובעים. מנורה ביטוח הגישה תביעה שכנגד, בגין חוב של עמלות עודפות ששולמו לתובעים בסך של 4.7 מליוני ש"ח. הסיכוי לגבות מהתובעים סכום זה נראה קלוש. להערכת מנורה ביטוח, בהסתמך על חוות דעת יועציה המשפטיים, היקף הנזקים הנתבע על-ידי התובעים נראה בשלב זה כמוזגם, ובכל מקרה, תעמוד למנורה ביטוח זכות קיזוז של חוב העמלות העודפות. לאור האמור לעיל, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים. ביום 8 ביולי, 2007 ועל רקע העובדה כי התובעים בתובענה האמורה לא התייצבו ולא יצרו קשר עם פרקליטם שוחרר הפרקליט מייצוג ובית המשפט הורה על הפסקת התובענה וקבע כי חידוש התובענה יעשה רק אם תוגש בקשה לא יאוחר מ- 24 חודש מיום החלטתה ובאם לא תוגש תימחק התובענה ללא צורך בהחלטה נוספת. מאידך, התובענה שכנגד תיוותר על כנה. ביום 2 בדצמבר, 2007. ובהמשך להחלטת בית המשפט מיום 8 ביולי, 2007, קבע בית המשפט כי לאור העובדה שהתובעים לא הגישו תצהירים ולא התייצבו במסגרת התובענה שכנגד, זכאית חברה ליטול פסק דין נגד הנתבעים שכנגד (התובעים בתביעה העיקרית).

ג. ערבויות

מנורה ביטוח העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר", "פלס" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מאוחדת של החברה) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. ההיקף של הערבויות מתייחס, נכון להיום, לצבירה בסך כולל של כ-4.0 מיליארד ש"ח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה החברה ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדותיהם הנומינליים עד לחודש ינואר, 2009.

באור 8: - צדדים קשורים ובעלי עניין

ביום 31 ביולי, 2008 אישרו ועדות הביקורת והדירקטוריונים של החברה ושל מנורה ביטוח שינוי בתכנית להקצאת מניות למר ארי קלמן, מנכ"ל מנורה ביטוח ומשנה למנכ"ל החברה, שאושרה לראשונה ביום 27 באוגוסט, 2003 (להלן - התכנית המקורית) כמפורט להלן.

תבוצע המרה מיידית של מלוא מניות מנורה ביטוח, המוחזקות אצל הנאמן עבור מר קלמן, למניות החברה, שיוחזקו גם הן על-ידי הנאמן לטובתו, וזאת בהתאם ליחס ההמרה הקבוע בתכנית המקורית, כשהוא מחושב נכון לערב אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון כאמור, דהיינו נכון לסוף יום המסחר בתאריך 30 ביולי, 2008 (להלן - ההמרה המיידית). מובהר בזאת, כי כתוצאה מההמרה המיידית לא יחול כל שינוי במועדי ההבשלה של מנות המניות להן זכאי מר קלמן על-פי התכנית המקורית.

בנוסף, תוקן מסלול המיסוי החל על המניות להן זכאי מר קלמן, ממסלול פירותי למסלול הוני, בתנאי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה. דהיינו: במקום מסלול ההקצאה הפירותי (מסלול הכנסת עבודה), כפי שנקבע בתכנית המקורית, ימוסה מנכ"ל מנורה ביטוח במועד המימוש (כהגדרתו בסעיף 102 לפקודת מס הכנסה) על-פי המסלול ההוני. מובהר, כי תכנית המניות על-פי המסלול ההוני כאמור מחליפה את התכנית המקורית בתחולה לגבי שש המנות שטרם הבשילו על-פי התכנית המקורית בלבד, כאשר למעט השינויים הנ"ל ימשיכו לחול תנאי התכנית המקורית.

בהמשך לאמור, ולאחר תאריך הדוח הנפיקה החברה סך של 1,696,518 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, כנגד קבלת מלוא יתרת מניות מנורה ביטוח שהוחזקו בנאמנות עבור מר קלמן על-פי התכנית המקורית וכתוצאה מכך עלה שיעור החזקות החברה במנורה ביטוח ל-100%.

באור 9 - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS

החברה אימצה לראשונה את תקני IFRS בשנת 2008 ולפיכך מועד המעבר לדיווח לפי תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007. החברה ערכה מאזן פתיחה למועד המעבר שממנו החל הדיווח לפי תקני IFRS.

לפני אימוץ תקני IFRS, ערכה החברה את דוחותיה הכספיים לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל. הדוחות הכספיים ביניים האחרונים של החברה לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל נערכו ליום 30 בספטמבר, 2007 ולתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. הדוחות הכספיים השנתיים הראשונים לפי תקני IFRS יהיו ליום 31 בדצמבר, 2008 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך.

בהתאם לכך, החברה מציגה את ההתאמות הבאות בין דיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS ליום 1 בינואר, 2007 (מועד המעבר לדיווח לפי IFRS), ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך וליום 30 ביוני, 2007 ולתקופות של ששה ושלושה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

IFRS 1 בדבר אימוץ לראשונה של תקני IFRS קובע, באופן עקרוני, כי יישום תקני IFRS במאזן הפתיחה למועד המעבר לדיווח על-פי תקני IFRS, ייעשה למפרע (מאז ומעולם).

הקלות מיישום למפרע של תקני IFRS שאומצו על ידי הקבוצה

IFRS 1 מתיר מספר נושאים לגביהם לא נדרש יישום למפרע עם המעבר לדיווח על-פי תקני IFRS. הקבוצה בחרה לאמץ את ההקלות הבאות:

מוניטין ועודפי עלות

הקבוצה לא יישמה למפרע את תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 3, צירופי עסקים ולפיכך מוניטין ועודפי עלות שנוצרו בצירופי עסקים שהתרחשו לפני 1 בינואר, 2007 לגבי רכישת מבטחים פנסיה לא טופלו בהתאם ל-IFRS 3 אלא הוצגו כפי שטופלו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל.

ייעוד מכשירים פיננסיים

החברה ייעדה ביום 1 בינואר, 2007 נכסים פיננסיים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד אף על פי שיייעוד כזה נדרש במועד ההכרה הראשוני בנכס (מועד רכישת ההשקעה).

הפרשי תרגום

הקבוצה לא הכירה בהפרשי התרגום המצטברים ליום 1 בינואר, 2007 לגבי כל פעילויות החוץ, לכן, קרן ההון מהתאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ ליום 1 בינואר, 2007, הינה אפס.

חוזי ביטוח

הקבוצה מיישמת את הוראות המעבר של תקן בינלאומי מס' 4 "חוזי ביטוח".

רכוש קבוע

הקבוצה בחרה במועד המעבר למדוד פריטי רכוש קבוע לפי הסכום המדווח, כעלות נחשבת.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

									א. התאמות למאזנים המאוחדים	
31 בדצמבר, 2007			30 ביוני, 2007			1 בינואר, 2007				
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS בלתי מבוקר אלפי ש"ח	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	סעיף	
1,014,185	(3,186)	1,017,371	946,535	-	946,535	947,037	-	947,037		נכסים בלתי מוחשיים
56,275	45,513	10,762	34,669	21,239	13,430	44,528	31,377	13,151	ד'4	נכסי מסים נדחים
774,591	-	774,591	784,390	-	784,390	757,901	-	757,901		הוצאות רכישה נדחות
177,392	-	177,392	155,479	-	155,479	146,361	-	146,361		רכוש קבוע, נטו
65,882	-	65,882	44,342	-	44,342	40,482	-	40,482		השקעות בחברות כלולות
104,863	-	104,863	68,433	-	68,433	69,569	24,285	45,284	ד'1	נדל"ן להשקעה
769,655	(160)	769,815	741,738	-	741,738	665,198	-	665,198	ד'3	נכסי ביטוח משנה
56,658	-	56,658	4,631	-	4,631	47,588	-	47,588		נכסי מסים שוטפים
641,632	(17,331)	658,963	629,840	(125)	629,965	536,236	(1,008)	537,244		חייבים ויתרות חובה
8,951,981	-	8,951,981	8,911,887	-	8,911,887	7,690,352	-	7,690,352	ד'7	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
2,111,032	-	2,111,032	1,501,216	-	1,501,216	1,335,996	-	1,335,996	ד'7	השקעות פיננסיות אחרות:
4,597,801	660	4,597,141	4,198,990	167	4,198,823	4,104,862	3,810	4,101,052		נכסי חוב סחירים
260,755	-	260,755	274,935	254	274,681	249,764	-	249,764		נכסי חוב שאינם סחירים
122,049	7,655	114,394	53,508	3,971	49,537	35,663	2,225	33,438		מניות אחר
5,139	5,139	-	-	-	-	-	-	-		נכסים מיועדים למימוש
321,259	-	321,259	48,116	-	48,116	258,052	-	258,052		מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
324,334	-	324,334	464,119	-	464,119	111,039	-	111,039		מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>20,355,483</u>	<u>38,290</u>	<u>20,317,193</u>	<u>18,862,828</u>	<u>25,506</u>	<u>18,837,322</u>	<u>17,040,628</u>	<u>60,689</u>	<u>16,979,939</u>		סך הכל הנכסים
<u>9,557,471</u>	<u>-</u>	<u>9,557,471</u>	<u>9,233,726</u>	<u>-</u>	<u>9,233,726</u>	<u>8,210,448</u>	<u>-</u>	<u>8,210,448</u>		סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

א. התאמות למאזנים המאוחדים (המשך)

31 בדצמבר, 2007			30 ביוני, 2007			1 בינואר, 2007			סעיף
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS בלתי מבוקר אלפי ש"ח	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	
97,732	-	97,732	97,732	-	97,732	97,732	-	97,732	הון מניות
292,474	-	292,474	292,474	-	292,474	292,474	-	292,474	פרמיה על מניות
63,991	50,200	13,791	98,914	85,064	13,850	73,103	59,460	13,643	קרנות הון
1,189,554	(42,750)	1,232,304	1,269,180	(68,104)	1,337,284	1,142,575	93,194	1,049,381	יתרת רווח
1,643,751	7,450	1,636,301	1,758,300	16,960	1,741,340	1,605,884	152,654	1,453,230	סך הכל הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
42,659	106	42,553	46,665	553	46,112	40,806	4,398	36,408	זכויות המיעוט
1,686,410	7,556	1,678,854	1,804,965	17,513	1,787,452	1,646,690	157,052	1,489,638	סך הכל הון
6,933,514	2,659	6,930,855	6,344,069	(20,299)	6,364,368	6,132,555	(9,403)	6,141,958	התחייבויות
9,257,304	(54,137)	9,311,441	8,978,301	(51,136)	9,029,437	7,822,512	(172,473)	7,994,985	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
221,903	18,628	203,275	196,631	24,525	172,106	187,856	26,266	161,590	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
73,677	67,161	6,516	69,587	64,706	4,881	69,616	65,017	4,599	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
10,539	-	10,539	32,479	-	32,479	1,772	-	1,772	התחייבויות מסים שוטפים
813,037	(3,577)	816,614	727,628	(9,803)	737,431	654,478	(5,770)	660,248	זכאים ויתרות זכות
1,359,099	-	1,359,099	709,168	-	709,168	525,149	-	525,149	התחייבויות פיננסיות
18,669,073	30,734	18,638,339	17,057,863	7,993	17,049,870	15,393,938	(96,363)	15,490,301	סך הכל ההתחייבויות
20,355,483	38,290	20,317,193	18,862,828	25,506	18,837,322	17,040,628	60,689	16,979,939	סך הכל ההון וההתחייבויות

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007			ל-3 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007			ל-6 חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007			סעיף	
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS מבוקר	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית		
			אלפי ש"ח			בלתי מבוקר				
3,450,446	(4,304)	3,454,750	850,105	(612)	850,717	1,696,575	(2,233)	1,698,808		פרמיות שהורווחו ברוטו
508,278	-	508,278	124,605	-	124,605	239,685	-	239,685		פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
2,942,168	(4,304)	2,946,472	725,500	(612)	726,112	1,456,890	(2,233)	1,459,123		פרמיות שהורווחו בשייר
944,682	19,975	924,707	572,116	(34,503)	606,619	863,249	(40,679)	903,928	ד'7	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
387,366	-	387,366	145,932	-	145,932	266,874	-	266,874		הכנסות מדמי ניהול
99,312	-	99,312	26,195	-	26,195	57,451	-	57,451		הכנסות מעמלות
4,373,528	15,671	4,357,857	1,469,743	(35,115)	1,504,858	2,644,464	(42,912)	2,687,376		סך הכל הכנסות
3,174,140	128,298	3,045,842	1,096,933	(15,354)	1,112,287	1,928,593	110,345	1,818,248	ד'2, ד'3	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(352,835)	-	(352,835)	(105,872)	-	(105,872)	(194,538)	-	(194,538)		
2,821,305	128,298	2,693,007	991,061	(15,354)	1,006,415	1,734,055	110,345	1,623,710		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
584,583	-	584,583	123,226	-	123,226	270,822	-	270,822	ד'5, ד'6	עמלות והוצאות רכישה אחרות
475,203	(764)	475,967	124,174	65	124,109	241,125	(1,266)	242,391		הוצאות הנהלה וכלליות
22,024	-	22,024	5,566	-	5,566	11,134	-	11,134		הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
85,973	-	85,973	12,236	-	12,236	20,170	-	20,170		הוצאות מימון
3,989,088	127,534	3,861,554	1,256,263	(15,289)	1,271,552	2,277,306	109,079	2,168,227		סך כל ההוצאות
1,801	-	1,801	3,764	-	3,764	3,682	-	3,682		חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות, נטו
386,241	(111,863)	498,104	217,244	(19,826)	237,070	370,840	(151,991)	522,831		רווח לפני מסים על ההכנסה
138,641	9,664	128,977	81,452	(7,561)	89,013	140,710	(4,457)	145,167		מיסים על ההכנסה
247,600	(121,527)	369,127	135,792	(12,265)	148,057	230,130	(147,534)	377,664		רווח נקי
240,868	(117,671)	358,539	131,874	(11,891)	143,765	223,549	(143,026)	366,575		מיוחס ל:
6,732	(3,856)	10,588	3,918	(374)	4,292	6,581	(4,508)	11,089		בעלי המניות של החברה
247,600	(121,527)	369,127	135,792	(12,265)	148,057	230,130	(147,534)	377,664		זכויות המיעוט
										רווח נקי

באור 9 - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ג. הבדלים במבנה הדיווח בין התקינה הישראלית לבין הדוח הנוכחי:

1. מאזן

מבנה הדיווח בתקינה הישראלית היה שונה במרבית הסעיפים. להלן טבלה המציגה את השינויים העיקריים:

(א) בתקינה הישראלית השקעות עבור חוזים תלויי תשואה לא הוצגו בנפרד. בדיווח הנוכחי הוצגו השקעות אלו בנפרד, תוך פיצולן לנדל"ן להשקעה, השקעות פיננסיות ומזומנים ושווי מזומנים.

(ב) ניירות ערך, הלוואות ופקדונות בבנקים הוצגו בעבר בשורות נפרדות. במבנה הדיווח הנוכחי הם מוצגים כדלהלן:

- (1) ניירות ערך המהווים מכשירי חוב פוצלו בין נכסי חוב לא סחירים וסחירים. תעודות סל, כתבי אופציה וקרנות השקעה נכללים בדיווח הנוכחי במסגרת השקעות פיננסיות אחרות.
- (2) הלוואות ופקדונות בבנקים הוצגו בעבר בנפרד. במסגרת הדיווח הנוכחי הם נכללים בקבוצת נכסי חוב לא סחירים.
- (3) מניות מוצגות במסגרת הדיווח הנוכחי בנפרד.

(ג) חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח וכתביעות תלויות, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללו בדיווח הנוכחי בסעיף נכסי ביטוח משנה.

(ד) פרמיות לגביה, חייבים ויתרות חובה וחשבונות אחרים של מבטחי משנה, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף חייבים ויתרות חובה.

(ה) הוצאות רכישת תיקי ביטוח ורכוש אחר, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף נכסים בלתי מוחשיים.

(ו) עתודות ביטוח ותביעות תלויות בביטוח חיים ובביטוח כללי, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיפים התחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה, והתחייבויות בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה.

(ז) כתבי התחייבויות נדחים, והתחייבויות לזמן ארוך לתאגידים בנקאיים, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף התחייבויות פיננסיות.

(ח) התחייבויות למבטחי משנה וזכאים ויתרות זכות, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים בדיווח הנוכחי בסעיף זכאים ויתרות זכות.

2. דוח רווח והפסד

(א) אוחדה ההצגה של דוח עסקי ביטוח חיים, דוח עסקי ביטוח כללי ודוח רווח והפסד, לדוח רווח והפסד יחיד.

(ב) במסגרת הדיווח הנוכחי מחזור הפרמיה שהתקבלה אינו מוצג, מוצגת רק הפרמיה שהורווחה.

(ג) שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו, אשר הוצג בעבר בשייר העצמי בשורה נפרדת, קוזז במסגרת הדיווח הנוכחי מהפרמיות ברוטו ופרמיות משנה ונכללו במסגרת סעיפי "פרמיות שהורווחו ברוטו" ו"פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי המשנה".

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ג. הבדלים במבנה הדיווח בין התקינה הישראלית לבין הדוח הנוכחי:

2. דוח רווח והפסד (המשך)

- ד) עמלה שהתקבלה ממבטחי משנה אשר הוצגה בעבר בנפרד, נכללת במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף הכנסות מעמלות.
- ה) תביעות ששולמו ותלויות, ושינוי בעתודות בטוח חיים אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללים במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף גידול (קיטון) בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח.
- ו) דמי עמלה ושינוי בהוצאות רכישה נדחות, אשר הוצגו בעבר בנפרד, נכללו במסגרת הדיווח בסעיף עמלות והוצאות רכישה אחרות.
- ז) הוצאות מימון לזמן קצר, אשר קוזזו בעבר מסעיף הכנסות מהשקעות, נכללות במסגרת הדיווח הנוכחי בסעיף הוצאות מימון.
- ח) פעילות של חברות מאוחדות, אשר הוצגה בעבר בשורה אחת לפני מימון ומיסים, מוצגת במסגרת הדיווח הנוכחי לפי הסעיפים המפורטים בדוח רווח והפסד. פעולות הדדיות בין החברה לחברות מאוחדות, שלא קוזזו בעבר מול עסקי ביטוח, מקוזזות במסגרת הדיווח הנוכחי במלואן.

3. דוחות על תזרימי המזומנים ופירוט הנכסים והתחייבויות

דוחות אלו השתנו בהתאם לשינוי בסעיפי המאזן, כאמור בסעיף 1 לעיל.

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 30 ביוני, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לששה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

1. נדל"ן להשקעה

על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, הציגה הקבוצה את הנדל"ן להשקעה על פי עלותו המופחתת. בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS 40 החליטה הקבוצה במועד המעבר להציג את הנדל"ן להשקעה על פי השווי ההוגן. לפיכך, במועד המעבר גדלה יתרת הנדל"ן להשקעה בסך של 24,285 אלפי ש"ח כנגד גידול של 5,868 אלפי ש"ח בהתחייבויות בגין מסים נדחים, גידול בזכויות מיעוט בסך של 144 אלפי ש"ח וגידול ביתרת הרווח בסך 18,273 אלפי ש"ח.

2. עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בהתאם לחוזר המפקח מחודש פברואר 2007, אשר לפיו העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים אינה עומדת בקנה אחד עם הוראות IFRS 4, בוטלה העתודה כאמור ברבעון הראשון של שנת 2007 בדרך של רישום פריט מיוחד בדוח רווח והפסד. על פי תקני ה-IFRS, יש להציג את ביטול העתודה כתיאום ליתרת הפתיחה של העודפים במועד המעבר. לאור האמור לעיל, נכון למועד המעבר קטנה יתרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 16,325 אלפי ש"ח, קטנה יתרת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 125,033 אלפי ש"ח כנגד גידול ביתרת הרווח בסך 137,037 אלפי ש"ח וגידול בזכויות המיעוט בסך 4,321 אלפי ש"ח. הרווח בששה החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ובשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 קטן בסך 141,358 אלפי ש"ח.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 30 ביוני, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

3. תביעות תלויות בביטוח כללי

(א) הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בביטוח כללי: בהתאם להנחיות המפקח, החל מהדוח הכספי לשנת 2006, נכללו בהפרשות לתביעות תלויות בביטוח כללי, הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות המתייחסות לפוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 ואילך. עם המעבר לדיווח על פי IFRS, הושלם אומדן ההפרשה גם בגין שנות החיתום שקדמו לשנת חיתום 2006.

(ב) ייחוס הכנסות מהשקעות לצבירה: בהתאם להנחיות המפקח, בעקבות השינוי בכללים הנוגעים להכרה בהכנסות מהשקעות עקב המעבר לכללי התקינה הבינלאומית, על חברות הביטוח לשנות את אופן חישוב ההכנסות מהשקעות אשר מתווספות לעודף ההכנסות על ההוצאות, כך שיעמדו על שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, וזאת ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על השקעות. בהוראות המפקח נקבע כי אין לשנות את יתרות עתודות העודף למועד המעבר.

לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך 20,494 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 7,185 אלפי ש"ח קיטון בזכויות מיעוט בסך 407 אלפי ש"ח וקיטון ביתרת הרווח בסך 12,902 אלפי ש"ח. ליום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך 5,708 אלפי ש"ח גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,001 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 113 אלפי ש"ח. בששת החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 26,202 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 9,186 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה בסך של 18,044 אלפי ש"ח, קיטון בנכסי ביטוח משנה בסך 160 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך של 6,492 אלפי ש"ח, גידול במוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 2,477 אלפי ש"ח וקיטון בזכויות מיעוט בסך 282 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 6,274 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 2,200 אלפי ש"ח.

4. מסים נדחים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, מסים נדחים בגין הפרשים לזמן קצר הוצגו כנכסים והתחייבויות שוטפים במסגרת סעיפי חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות. עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, על פי תקן חשבונאות בינלאומי IAS 12 - "מסים על ההכנסה" יתרות מסים נדחים מוצגות כנכסי מסים נדחים או התחייבויות בגין מסים נדחים ללא הבחנה בין יתרות לזמן קצר ויתרות לזמן ארוך. לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה במועד המעבר קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 1,008 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 5,770 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 13,415 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 18,177 אלפי ש"ח. ליום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 125 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 9,803 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 10,840 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 20,518 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007, רשמה הקבוצה קיטון בסעיף חייבים אחרים בסך 17,331 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 3,577 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 29,474 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 15,720 אלפי ש"ח.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 30 ביוני, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

5. תשלומים מבוססי מניות

תקן חשבונאות מספר 24 של המוסד לתקינה - "תשלום מבוסס מניות", דן בהטבה בגין הענקות לעובדים רק לגבי עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הונניים שבוצעו לאחר 15 במרס, 2005 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2006.

עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, הקבוצה מיישמת את הוראות תקן דיווח כספי בינלאומי 2 IFRS - "תשלום מבוסס מניות", הקובע כי גם לגבי הענקות של מכשירים הונניים כאמור שבוצעו לפני 15 במרס, 2005 אך לאחר 7 בנובמבר, 2002 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2007, יש לבצע מדידה כספית של ההטבה.

בהתאם, במאזן למועד המעבר קטנה יתרת הרווח בסך של כ- 18,471 אלפי ש"ח כנגד גידול בקרן הון בסך של כ- 27,586 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך של כ- 9,403 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 288 אלפי ש"ח. ליום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה גידול בקרן הון בסך 29,273 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 10,399 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 318 אלפי ש"ח. בששת החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 רשמה החברה גידול בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 1,182 אלפי ש"ח וקיטון בהפרשה למס בסך 438 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בקרן הון בסך 29,167 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 9,547 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 292 אלפי ש"ח. בשנת 2007 גדלו הוצאות הנהלה וכלליות בסך 2,363 אלפי ש"ח וקטנה ההפרשה למס בסך 876 אלפי ש"ח.

6. הטבות לעובדים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, נמדדת ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס מכפלת מספר שנות העבודה במשכורת החודשית האחרונה של העובד לכל תאריך מאזן על פי שיטת ה-"SHUT DOWN METHOD" והיעודות לפיצויים נמדדות בהתאם לערכי הפדיון שלהן לכל תאריך מאזן.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 19 - "הטבות עובד", תוכנית הפיצויים של הקבוצה נחשבת כתוכנית הטבה מוגדרת, לכן נדרש להציג את ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס אקטוארי. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום.

הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית של אגרות חוב ממשלתיות סחירות, אשר מועד פרעונן קרוב לתקופת ההתחייבויות המתייחסות לפיצויי הפרישה. כמו כן, הנכסים בגין הטבות לעובדים נמדדים לפי שוויים ההוגן.

ככל הידוע לקבוצה הנושא של ריבית ההיוון מצוי בבחינה ויתכן כי תתקבל לבסוף החלטה כי בישראל ריבית ההיוון הנאותה הינה זו המתבססת על אג"ח קונצרני חלף היוון בריבית של אג"ח ממשלתי. במקרה זה, הנתונים הכלולים בבאור לעיל ישתנו, ההתחייבות האקטוארית תקטן והוצאות המימון השוטפות בגין ההתחייבות יגדלו.

בנוסף, יעודות לסיום יחסי עובד-מעביד, המופקדות במנורה ביטוח, אינן מהוות נכסי תוכנית ומוצגות בקיזוז מעתודות ביטוח חיים.

באור 9: - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 30 ביוני, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לששה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

6. הטבות לעובדים (המשך)

נכון למועד המעבר, רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 65,017 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 47,440 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 13,572 אלפי ש"ח, גידול בנכסי מסים נדחים בסך 1,374 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת הרווח בסך 2,566 אלפי ש"ח וקיטון בזכויות מיעוט בסך 65 אלפי ש"ח. ליום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 64,706 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 51,136 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 14,591 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 390 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 37 אלפי ש"ח. בששת החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 2,448 אלפי ש"ח, קיטון בפרמיות שהורווחו ברוטו בסך 2,233 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 4,811 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 1,765 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו בסך 67,161 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה בסך 54,137 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בסך 15,385 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת מוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 524 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 847 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 41 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהוצאות הנהלה וכלליות בסך 3,127 אלפי ש"ח, קיטון בפרמיות שהורווחו ברוטו בסך 4,304 אלפי ש"ח, קיטון בהתחייבויות ביטוחיות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בסך 6,786 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 1,988 אלפי ש"ח.

7. מכשירים פיננסיים

על פי כללי החשבונאות בישראל ניירות ערך סווגו לשתי קטגוריות: "השקעת קבע" המוצגת על פי העלות, או "השקעה שוטפת" המוצגת לפי שווי הוגן, ושינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה", הטיפול החשבונאי בהשקעות במכשירים פיננסיים מבוסס על סיווגם לאחת מארבע הקבוצות שלהלן:

- (א) נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- (ב) השקעות המוחזקות לפידיון.
- (ג) הלוואות ויתרות חובה.
- (ד) נכסים פיננסיים זמינים למכירה. נכסים אלו נמדדים לפי שווי הוגן והשינוי בערך הנכסים נזקף לקרן הון.

הטיפול בהתחייבויות פיננסיות מבוסס על סיווגן לאחת משתי הקבוצות שלהלן:

- (א) התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי שווי הוגן.
- (ב) התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי עלות מתואמת.

עוד יצויין כי החברה יישמה את ההקלה המפורטת בסעיף 25(ד) לתקן חשבונאות IFRS1 לפיו ניתן ליעד מחדש ניירות ערך סחירים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ובלבד שהם מקיימים את התנאים האמורים בהוראות המעבר לתקן חשבונאות IFRS4.

באור 9 - התאמה בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

ד. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר 2007 (להלן: מועד המעבר), 30 ביוני, 2007 ו- 31 בדצמבר, 2007 ולדוחות רווח והפסד לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS. (המשך)

7. מכשירים פיננסיים (המשך)

להלן פירוט הסיווגים עליהם החליטה הקבוצה:

(א) נכסים הכלולים בתיקי ההשקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעה סחירים ובלתי סחירים - סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. משמעות הבחירה בסיווג זה הינה כי לא חל שינוי במעבר לדיווח על פי כללי ה- IFRS ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, זאת לאור העובדה, כי על פי הוראות המפקח, נכסים אלה נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. בנוסף, שיטה זו יוצרת הקבלה (Match) מלאה בין הנכסים להתחייבויות.

(ב) נכסי נוסטרו סחירים ולא סחירים המהווים נגזרים, או הכוללים נגזרים משובצים - סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. השינוי ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל בא לידי ביטוי במדידת הנכסים שאינם סחירים בקבוצה זו לפי שווי הוגן.

(ג) נכסי נוסטרו לא סחירים הכוללים: אגרות חוב ח"ץ, אגרות חוב אחרות שאינן אגרות חוב להמרה, הלוואות ופקדונות - סווגו כהלוואות ויתרות חובה והוצגו לפי עלות מופחתת.

(ד) נכסי נוסטרו אחרים שאינם נכללים בסעיפים ב' ו-ג' לעיל הכוללים, בין השאר, מניות סחירות ובלתי סחירות ואגרות חוב סחירות - סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה הנמדדים בשווי הוגן הנזקף לקרן הון. משמעות הסיווג לקבוצה זו הינה כי השינויים בשווי הנכסים נזקפים לקרן הון עד למועד מימושם, וזאת בשונה מהדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, בו נזקפים השינויים לרווח והפסד ללא קשר למועד המימוש.

(ה) התחייבויות פיננסיות - הוצגו לפי עלות מתואמת, ללא שינוי ביחס למצב כיום.

(ו) כל המכשירים הפיננסיים בחברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח הוצגו בשווי הוגן דרך רווח והפסד, ולפיכך למעבר לדיווח על פי כללי ה- IFRS, אין השפעה על התוצאות.

(ז) נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן -
המכשירים הפיננסיים הצמודים למדד המחירים לצרכן (להלן - המדד) משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

לאור האמור לעיל רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 3,810 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 2,225 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 31,824 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,221 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת רווח בסך 28,127 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 117 אלפי ש"ח. ליום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 167 אלפי ש"ח, גידול במניות בסך 254 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 3,971 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 55,741 אלפי ש"ח, גידול בזכויות מיעוט בסך 85 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 1,616 אלפי ש"ח. בששת החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני, 2007 רשמה הקבוצה קיטון בהכנסות מהשקעות בסך 40,679 אלפי ש"ח וקיטון בהפרשה למס בסך 14,970 אלפי ש"ח. ליום 31 בדצמבר, 2007 רשמה הקבוצה גידול בנכסי חוב שאינם סחירים בסך 660 אלפי ש"ח, גידול בהשקעות פיננסיות אחרות בסך 7,655 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון בסך 20,983 אלפי ש"ח, גידול בזכויות מיעוט בסך 55 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,061 אלפי ש"ח. בשנת 2007 רשמה הקבוצה גידול בהכנסות מהשקעות בסך 19,975 אלפי ש"ח וגידול בהפרשה למס בסך 6,352 אלפי ש"ח.

8. מטבע פעילות

הקבוצה בחרה בהתאם להקלה בהוראות IFRS 1, לאפס את הפרשי התרגום המצטברים למועד המעבר.

ליום 30 ביוני, 2008									
התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות ולהון העצמי									
סה"כ הנכסים	חוזים תלויי תשואה	סה"כ הנכסים ויתרות חובה ללא חוזים תלויי תשואה	התחייבויות אחרות	הון מינימלי	ביטוח כללי	ביטוח חיים			
						לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	או נקוב מט"ח	
בלתי מבוקר אלפי ש"ח									
749,178	-	749,178	146,122	211,377	385,556	6,123	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
65,629	-	65,629	5,575	60,054	-	-	-	-	נכסי מסים נדחים
761,643	15,762	745,881	-	104,984	462,838	155,933	149	21,977	הוצאות רכישה נדחות
176,375	-	176,375	-	-	176,375	-	-	-	רכוש קבוע, נטו
41,418	-	41,418	-	-	13,536	1,412	-	26,470	נדל"ן להשקעה
851,811	141,852	709,959	-	-	-	649,314	187	60,458	נכסי ביטוח משנה
134,831	-	134,831	134,831	-	-	-	-	-	נכסי מסים שוטפים
726,380	136,015	590,365	12,673	-	6,232	549,538	-	21,922	חייבים ויתרות חובה
השקעות פיננסיות אחרות:									
5,054,548	2,856,335	2,198,213	152,648	-	506,985	1,358,816	18,928	160,836	נכסי חוב סחירים
7,770,696	3,059,940	4,710,756	517	-	173,541	1,047,764	6,266	3,482,668	נכסי חוב שאינם סחירים
2,400,546	2,193,089	207,457	195,403	-	-	10,425	1,629	-	מניות
763,061	628,980	134,081	124,346	-	-	9,735	-	-	אחרות
4,843	-	4,843	4,843	-	-	-	-	-	נכסים מיועדים למימוש
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה									
380,614	380,614	-	-	-	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
445,518	-	445,518	97,285	72,310	112,325	130,182	33,416	-	
20,327,091	9,412,587	10,914,504	874,243	448,725	1,837,388	3,919,242	60,575	3,774,331	סך הכל הנכסים
20,327,091	9,412,587	10,914,504	874,243	448,725	1,837,388	3,930,907	60,575	3,762,666	סך הכל הון והתחייבויות
-	-	-	-	-	-	(11,665)	-	11,665	עודף (גרעון)

(*) דוח זה ניתן בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון ונערך בהתאם להנחיות המפקח. סיווג הנכסים וההתחייבויות בדוח זה אינו בהכרח תואם את הסיווג הנדרש בהתאם לתקני ה-IFRS לגבי מגזרי פעילות (IAS14 ו-IFRS8).

ליום 30 ביוני, 2008									
התפלגות ההון העצמי וההתחייבויות									
סה"כ ההון וההתחייבויות	חוזים תלויי תשואה	סה"כ ההון וההתחייבויות ללא חוזים תלויי תשואה	התחייבויות אחרות	הון מינימלי	ביטוח כללי	ביטוח חיים			
						לא צמוד או מט"ח	צמוד למדד המחירים לצרכן	צמוד למדד המחירים לצרכן	
בלתי מבוקר אלפי ש"ח									
258,870	-	258,870	-	-	258,870	-	-	-	הון מניות
141,148	-	141,148	-	-	141,148	-	-	-	פרמיה על מניות
47,038	-	47,038	-	-	47,038	-	-	-	קרנות הון
136,000	-	136,000	-	-	136,000	-	-	-	שטר הון צמית
960,552	-	960,552	-	448,725	511,827	-	-	-	יתרת רווח
1,543,608	-	1,543,608	-	448,725	1,094,883	-	-	-	סה"כ הון המיוחס לבעלי המניות של החברה
8	-	8	8	-	-	-	-	-	זכויות המיעוט
1,543,616	-	1,543,616	8	448,725	1,094,883	-	-	-	סה"כ הון
התחייבויות:									
16,524,007	9,207,447	7,316,560	-	-	3,615,951	60,575	3,640,034	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
202,465	-	202,465	202,465	-	-	-	-	-	התחייבויות בגין מסים נדחים
69,119	-	69,119	69,119	-	-	-	-	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
9,142	-	9,142	2,022	-	7,120	-	-	-	התחייבויות מסים שוטפים
774,823	205,140	569,683	139,215	-	307,836	-	122,632	-	זכאים ויתרות זכות
1,203,919	-	1,203,919	461,414	-	742,505	-	-	-	התחייבויות פיננסיות
18,783,475	9,412,587	9,370,888	874,235	-	742,505	3,930,907	60,575	3,762,666	סך הכל ההתחייבויות
20,327,091	9,412,587	10,914,504	874,243	448,725	1,837,388	3,930,907	60,575	3,762,666	סך הכל ההון וההתחייבויות

(* דוח זה ניתן בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון ונערך בהתאם להנחיות המפקח. סיווג הנכסים וההתחייבויות בדוח זה אינו בהכרח תואם את הסיווג הנדרש בהתאם לתקני ה-IFRS לגבי מגזרי פעילות (IAS14 ו-IFRS8).